

บทที่ 4

อาเซียนและเขตการค้าเสรีอาเซียน

ในบทนี้ จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของอาเซียน และความร่วมมือต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยเฉพาะการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) 5 ประเทศที่สำคัญ กล่าวคือ มูลค่าการนำเข้า และการส่งออกของกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งก่อน และหลังที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ตลาดที่สำคัญ ของกลุ่มอาเซียนในการนำเข้า และส่งออกสินค้า รวมถึงมาตรการทางด้านภาษี แผนการลดภาษีภายใต้ CEPT โดยเน้นกลุ่มสินค้า Fast Track ที่ทำการศึกษา 3 รายการ คือ เยื่อกระดาษ, ปูนซีเมนต์ และเฟอร์นิเจอร์ไม้, เฟอร์นิเจอร์หวาย

4.1 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน (The Association of Southeast Asia Nations : ASEAN)

4.1.1 เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

เริ่มดำเนินการในปี 1993 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้กับสินค้าของอาเซียนในตลาดโลก โดยมีหลักการสำคัญคือ การลดภาษีและยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีต่าง ๆ และได้ตั้งเป้าหมายที่จะลดภาษีนำเข้าระหว่างกันลงเหลือร้อยละ 0-5 สำหรับสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมทุกประเภทภายใน 10 ปี (1993-2003) ยกเว้นสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหว (Sensitive Products) ซึ่งจะเริ่มนำเข้ามอลดภายในปี 2001-2003 และลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ในปี 2010 ส่วนสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive Products) ได้แก่ ข้าวและน้ำตาล จะเริ่มลดภาษีช้ากว่า อัตราภาษีสุดท้ายสูงกว่าร้อยละ 5 และมีมาตรการคุ้มกันพิเศษ ทั้งนี้กำหนดการดังกล่าวเป็นของสมาชิกเดิม ส่วนสมาชิกใหม่ 4 ประเทศจะมีกำหนดเวลาที่ช้ากว่าสมาชิกเดิม เนื่องจากเข้าร่วมอาฟต้าช้ากว่า

แต่ภายหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจก็ได้มีการเร่งรัด AFTA ให้แล้วเสร็จเร็วขึ้น โดยสถานะ ณ วันที่ 1 มกราคม 2548 คือ (1) รายการสินค้าในบัญชี IL ซึ่งประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศได้นำมาลดภาษีในปี 2547 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 86,359 รายการ (2) 98.98% ของสินค้าของประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ และ 81.35% ของประเทศสมาชิกใหม่ มีอัตราภาษีระหว่าง 0-5% (3) อัตราภาษีเฉลี่ยสำหรับสินค้าใน CEPT สำหรับสมาชิกเดิม 6 ประเทศ เท่ากับ 2.0% (จาก 12.76% ในปี ค.ศ.1993 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มภาษี) และ (4) 64.12% ของสินค้าใน IL ของสมาชิกเดิม 6

ประเทศ มีอัตราภาษี 0% ในปี 2547 และ 92.99% ของสินค้าในบัญชี IL ของสมาชิกทั้ง 10 ประเทศมีอัตราภาษีระหว่าง 0-5%

4.1.2 กรอบความตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์อาเซียน (e-ASEAN Framework Agreement)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 3 เดือนพฤศจิกายน 1999 ที่ประชุมได้เห็นชอบความริเริ่มด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (e-ASEAN Initiative) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก และเห็นชอบที่จะให้มีการจัดตั้งเขตเสรีด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน สำหรับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายใต้ความตกลงฉบับใหม่ คือ กรอบความตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (e-ASEAN Framework Agreement) ทั้งนี้ผู้นำอาเซียนได้ลงนามกรอบความตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียนในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 4 (Informal ASEAN Summit) ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2543 ณ ประเทศสิงคโปร์

สาระสำคัญของกรอบความตกลงนี้ครอบคลุมถึงมาตรการในการดำเนินการสำคัญ 5 ด้านดังนี้

- อำนวยความสะดวกในการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลข่าวสารของอาเซียน
- อำนวยความสะดวกในการขยายตัวของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอาเซียน
- ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT)
- พัฒนาสังคมอิเล็กทรอนิกส์ในอาเซียน และเสริมสร้างความสามารถเพื่อลดช่องว่างด้านอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละประเทศและระหว่างประเทศอาเซียน
- ส่งเสริมการใช้ ICT ในการให้บริการของรัฐบาล หรือการจัดตั้งรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

ทั้งนี้ จะส่งเสริมประเทศสมาชิกซึ่งมีความพร้อมในการเร่งรัดการดำเนินการตามความตกลงให้สามารถดำเนินการได้ใน ปี 2545 และช่วยเหลือประเทศสมาชิกอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการได้

ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเขตการค้าเสรีอาเซียน ครั้งที่ 15 เมื่อเดือนกันยายน 2544 ณ กรุงเทพมหานคร สมาชิกอาเซียนยกเว้นกัมพูชาได้แจ้งจำนวนรายการที่จะนำมลดภาษีเพื่อให้เป็นไปตามกรอบความตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียนแล้ว สำหรับประเทศไทย ที่ประชุม

คณะกรรมการดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียน ครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2544 ได้มีมติเห็นชอบให้ลดภาษีสินค้าจำนวน 294 รายการ ในจำนวนนี้มีรายการที่มีภาษี คิดเป็นร้อยละ 0 แล้วจำนวน 5 รายการ จึงมีรายการที่จะต้องนำมาลดภาษีเป็น 3 ระยะจำนวน 289 รายการ แบ่งเป็น 6 รายการในปี 2545 และ 218 รายการ ในปี 2546 ส่วนที่เหลืออีก 65 รายการให้นำไปลดภาษีในปี 2548

4.1.3 เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA)

อาเซียนได้ลงนามเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) ในปี 1998 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียนที่มีสมรรถภาพในการแข่งขัน มีบรรยากาศการลงทุนที่เสรี และโปร่งใสมากขึ้น โดยจะครอบคลุมเฉพาะการลงทุนโดยตรง ไม่รวมถึงการลงทุนด้านหลักทรัพย์และการลงทุนภายใต้ความตกลงอื่นๆ ของอาเซียน ภายใต้หลักการของความตกลงนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะเปิดเสรีการลงทุนอุตสาหกรรม ทุกประเภท และให้สิทธิต่าง ๆ แก่นักลงทุนจากอาเซียนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เท่าเทียมกันกับที่ให้นักลงทุนในประเทศภายในปี 2003 สำหรับสมาชิกเดิม และพม่า ภายในปี 2010 สำหรับกัมพูชา ลาว และเวียดนาม โดยมีข้อยกเว้นบางประเภท ส่วนนักลงทุนทั่วไปกำหนดเวลาดังกล่าวจะเป็นภายในปี 2010 สำหรับสมาชิกเดิม และ 2015 สำหรับสมาชิกใหม่ โดยมีข้อยกเว้นได้เช่นกัน

4.1.4 การเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service : AFAS) ในปี 1995 เพื่อจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการ 7 สาขา ให้แก่กันและกันมากกว่าที่ประเทศสมาชิกได้ผูกพันไว้ภายใต้ WTO ได้แก่ สาขาบริการด้านการเงิน ด้านการท่องเที่ยว ด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม ด้านการขนส่งทางทะเล ด้านการขนส่งทางอากาศ ด้านการก่อสร้างและบริการด้านธุรกิจ ซึ่งในขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการเจรจาเปิดเสรีรอบที่ 3 โดยได้ปรับปรุงวิธีการเจรจา เพื่อเร่งรัดการเปิดเสรีให้เร็วขึ้นและมีผลที่เป็นสาระสำคัญมาก

4.1.5 โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม

(ASEAN Industrial Cooperation Scheme : AICO)

รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ได้ลงนามในความตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการความร่วมมือทางอุตสาหกรรมอาเซียนเมื่อเดือนเมษายน 1996 และได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 1996 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างภาคเอกชนของอาเซียน และเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียน โดยการ

แบ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมแล้วส่งออกไปขายในอาเซียน มีหลักดำเนินการ คือ ผู้ประกอบการอย่างน้อย 1 รายในประเทศอาเซียนประเทศหนึ่ง ยื่นคำขอรับสิทธิประโยชน์ต่อหน่วยงานที่แต่ละประเทศกำหนด โดยบริษัทที่ยื่นคำขอรับสิทธิประโยชน์ต้องมีผู้ถือหุ้นเป็นคนที่บริษัทนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยร้อยละ 30 ซึ่งสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ AICO คือ

- สินค้าและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่เกี่ยวข้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 0-5 (โดยมีผลตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 สำหรับอาเซียน 9 ประเทศ ยกเว้น เวียดนาม ซึ่งจะมีผลตั้งแต่ 1 มกราคม 2549)
- สินค้านั้นได้รับการยอมรับเสมือนเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศ และ
- ได้รับสิทธิประโยชน์ที่มีใช้ภาษีอื่น ๆ

ณ เดือนตุลาคม 2548 มีคำขอโครงการ AICO ทั้งสิ้น 157 โครงการ และได้รับอนุมัติแล้ว 129 โครงการ และมีมูลค่าการค้าประมาณ 1.15 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อปี สินค้าภายใต้โครงการส่วนใหญ่เป็นสินค้าในหมวดยานยนต์และชิ้นส่วน รองลงมาคือเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ มีโครงการที่ไทยเข้าร่วมด้วยทั้งสิ้น 83 โครงการ

4.1.6 การอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนของอาเซียน (Facilitation of Goods in Transit)

รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement of the Facilitation of Goods in Transit) ในเดือนธันวาคม 1998 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีระบบการขนส่งผ่านแดนที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งจะช่วยให้การค้าภายในอาเซียนขยายตัว

หลักการของความตกลงนี้ คือ ประเทศหนึ่งสามารถขนส่งสินค้าผ่านแดน (Transit) ของอีกประเทศหนึ่งไปยังประเทศที่สาม โดยจะไม่มี การเปิดตรวจสินค้าโดยไม่จำเป็น ไม่มีการจัดเก็บภาษีสินค้านำเข้าจากสินค้าผ่านแดนและไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนพาหนะในการขนส่งสินค้า

ภายหลังการลงนามกรอบความตกลงฯ คณะทำงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำพิธีสารแนบท้ายความตกลงฯ 9 ฉบับ

ปัจจุบัน ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนแล้ว และได้ลงนามในพิธีสารแนบท้าย 4 ฉบับ ได้แก่ พิธีสารฉบับที่ 3 เรื่องประเภท และปริมาณของรถ และ พิธีสารฉบับที่ 4 เรื่องข้อกำหนดทางเทคนิคของรถ โดยรัฐมนตรีขนส่งอาเซียนได้ลงนามในการประชุมรัฐมนตรีขนส่งอาเซียน (ATM) ครั้งที่ 5 เมื่อ

เดือนกันยายน 2542 พิธีสารฉบับที่ 5 เรื่องแผนแห่งกลุ่มประเทศอาเซียนว่าด้วยการประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับ (ASEAN Scheme of Compulsory Motor Vehicle Insurance) โดยรัฐมนตรีคลังอาเซียนได้ลงนามในการประชุม AFMM ครั้งที่ 5 เมื่อเดือนเมษายน 2544 และพิธีสารฉบับที่ 8 เรื่องมาตรการสุชนอนามัยและสุชนอนามัยพืช โดยรัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้ของอาเซียนได้ลงนามในการประชุมรัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้อาเซียน (AMAF) ครั้งที่ 22 เมื่อเดือนตุลาคม 2543 สำหรับพิธีสารที่เหลืออีก 5 ฉบับอยู่ระหว่างดำเนินการร่างของหน่วยงานต่าง ๆ ของอาเซียน

จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ของอาเซียน ความร่วมมือส่วนใหญ่ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา และยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมชัดเจนนัก มีเพียงการดำเนินการในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนเท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จ และมีความก้าวหน้ามากที่สุดในการดำเนินการ ดังนั้นความร่วมมือในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนจึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ในระดับที่ลึกซึ้งของกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไปในอนาคต

4.2 เขตการค้าเสรีอาเซียน

4.2.1 ความเป็นมาของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (The Association of South East Asian Nations : ASEAN) ดั้งเดิม 6 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรืออาฟต้า ในเดือนมกราคม 1992 โดยความริเริ่มของนายกรัฐมนตรีของไทย (นายอานันท์ ปันยารชุน) ต่อมา มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 4 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม (1995) ลาวและพม่า (1997) และกัมพูชา (1999) รวมประชากรทั้งสิ้นประมาณ 500 ล้านคน

วัตถุประสงค์หลักของอาฟต้า คือ การสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งจะส่งผลให้อาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ อาฟต้าจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลกที่นับวันจะเปิดเสรีมากขึ้นด้วย

เมื่อแรกเริ่มของการดำเนินการ อาเซียนได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดภาษีศุลกากรระหว่างกันลงเหลือร้อยละ 0-5 รวมทั้งยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภายในระยะเวลา 15 ปี เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 1993 และสิ้นสุด 1 มกราคม 2008 ต่อมาในปี 1994 อาเซียนได้เร่งรัดการดำเนินงานการจัดตั้งอาฟต้าจากเดิมที่กำหนดไว้ 15 ปี มาเป็น 10 ปี คือ จัดตั้งอาฟต้าให้แล้วเสร็จภายใน 1

มกราคม 2003 รวมทั้งให้นำสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูปในรายการที่ได้รับการยกเว้นการลดภาษีเป็นการชั่วคราวและสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเข้ามาลดภาษีภายใต้อาฟต้าด้วย

ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนนั้นมีความตกลง 2 ฉบับ ที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานของอาฟต้า ได้แก่ ความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ที่ใช้เป็นกรอบการดำเนินการความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า ความตกลง CEPT [Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)] ที่ใช้เป็นกลไกในการดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียน

4.2.2 หลักการของประเทศสมาชิก

AFTA มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยการเปิดเสรีทางการค้า การลดภาษีและอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มิใช่ภาษีระหว่างกันภายในภูมิภาค รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านภาษีศุลกากรที่จะเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี

กลไกในการดำเนินการลดภาษีของ AFTA เรียกว่า *CEPT (Common Effective Preferential Tariff Scheme)* กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรแก่กัน ในลักษณะต่างตอบแทน กล่าวคือ การที่จะได้สิทธิประโยชน์จากการลดภาษีของประเทศอื่น สำหรับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ประเทศสมาชิกนั้นจะต้องประกาศลดภาษีสำหรับสินค้าชนิดเดียวกันด้วย ทั้งนี้ CEPT ได้กำหนดให้สินค้าที่ได้รับประโยชน์จากการลดภาษีจะต้องมีสัดส่วนมูลค่าที่เกิดขึ้นในอาเซียน (ASEAN Local Content) อย่างน้อย 40%

4.2.2.1 มาตรการด้านภาษี

ความตกลง AFTA ดั้งเดิมมีหลักการที่จะลดอัตราภาษีของสินค้าที่มาจากประเทศสมาชิกให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 15 ปี นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 อย่างไรก็ตาม ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (AEM) ครั้งที่ 26 ในเดือนกันยายน 2537 ที่ประชุมได้มีมติให้เร่งการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนจากเดิมกำหนดไว้ 15 ปี เป็น 10 ปี (ภายใน ปี พ.ศ. 2546 หรือ ค.ศ. 2003) เพื่อให้ทันกับระยะเวลาการลดภาษีในกรอบ GATT และกลุ่มการค้าเสรีอื่น ๆ โดยแบ่งสินค้ากลุ่มที่จะต้องนำมาลดภาษี (Inclusion List) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กลุ่มสินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) ประกอบด้วยสินค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ ซีเมนต์ เยื่อกระดาษ ป้าย สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว เครื่องไฟฟ้าทำจากทองแดง อิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย โดยมีหลักการลดคือ สินค้าที่มีอัตราสูงกว่า 20% ให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) และสำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษี 20% หรือต่ำกว่าให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ขณะนี้มีสินค้าใน Fast Track รวม 15,381 รายการ

2. กลุ่มสินค้าที่ลดภาษีตามขั้นตอนปกติ (Normal Track) ซึ่งประกอบด้วยสินค้าส่วนใหญ่ภายใต้ AFTA มีขั้นตอนในการลดคือสินค้าที่มีอัตราสูงกว่า 20% ให้ลดเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) และสำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีในระดับ 20% หรือต่ำกว่าให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) โดยในขณะนี้สินค้ารวมใน Normal Track ประมาณ 32,108 รายการภายใต้ความตกลง CEPT มีสินค้าบางกลุ่มที่ได้รับการต่อเวลาในการลดภาษีและได้รับการยกเว้นภาษี ดังนี้

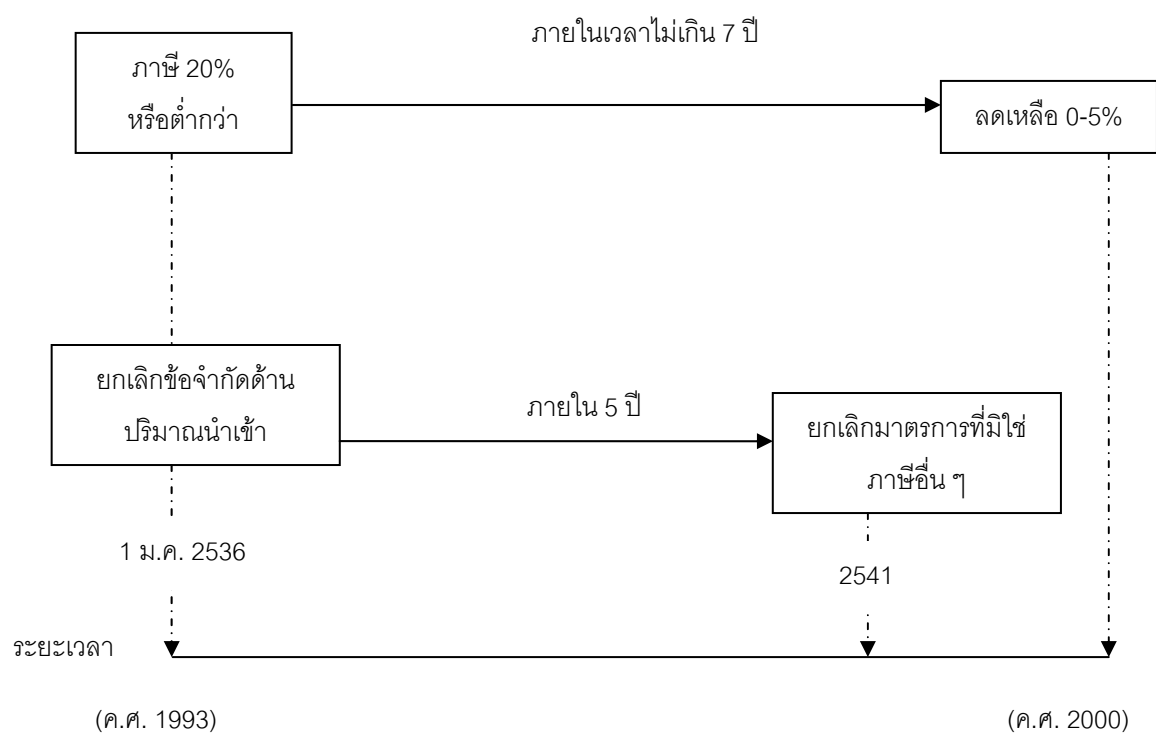
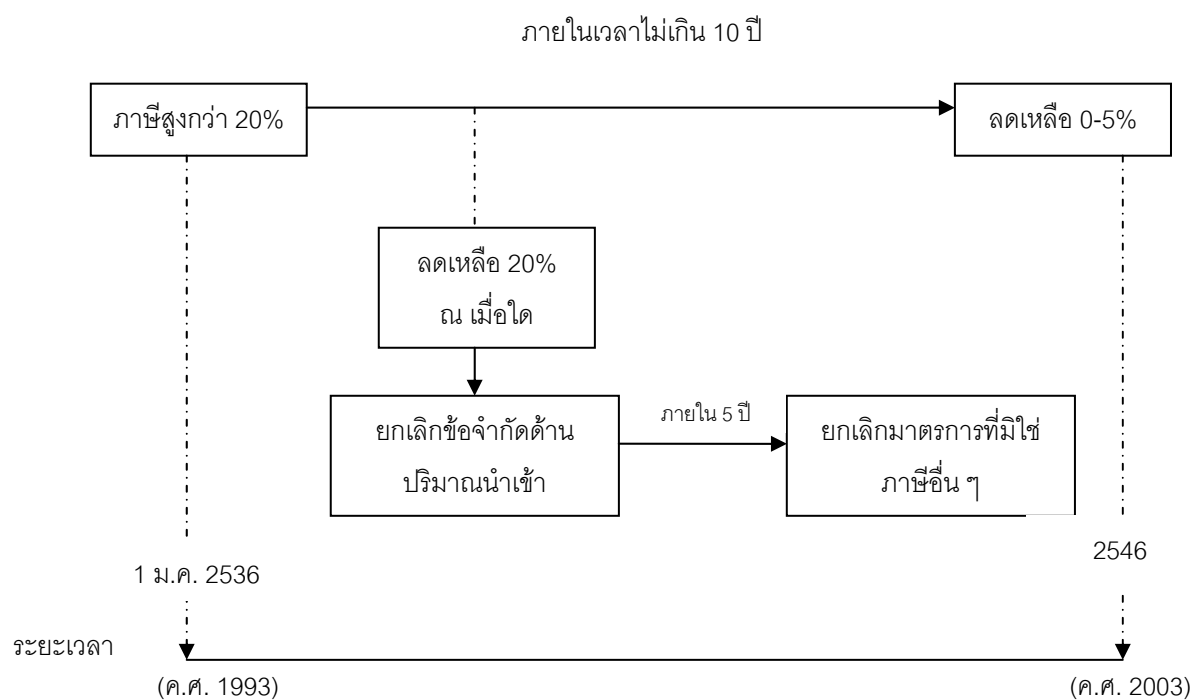
ก. ข้อยกเว้นทั่วไป (General Exclusion List) สินค้าที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน ทรัพย์สินมีค่าทางประวัติศาสตร์ สัตว์และพืช ศิลปวัตถุโบราณ จะได้รับการยกเว้นจากการลดภาษี

ข. รายการสินค้าที่ขอยกเว้นภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List - TEL) โดยให้ทยอยนำรายการสินค้าเหล่านี้มาไว้ในตารางการลดภาษีของ AFTA ปีละ 20% ให้เสร็จสิ้นภายใน 5 ปี โดยเริ่มลดภาษีสินค้างวดแรกตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1996) และงวดสุดท้ายในปี 2543 (ค.ศ. 2000) โดยสินค้าจะต้องมีภาษีเหลือที่อัตรา 0-5% ในปี 2546 (ค.ศ. 2003) ทั้งนี้ บางประเทศสมาชิกไม่สามารถนำสินค้า TEL งวดสุดท้ายมาลดภาษีได้ตามกำหนดในปี 2543 (ค.ศ. 2000) ซึ่งจะต้องมีการหารือเพื่อจัดทำแนวทางการชะลอการลดภาษีต่อไป

ค. สินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหวปกติ (Sensitive List) จะต้องนำมาเริ่มลดภาษีในปี 2544-2546 (ค.ศ. 2001-2003) เพื่อให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี 2553 (ค.ศ. 2010) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) ได้แก่ ข้าว ในปี 2544-2548 (ค.ศ. 2001-2005) สิ้นสุดในปี 2553 (ค.ศ. 2010)

ภาพที่ 4.1

ขั้นตอนการลดภาษีของกลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภายใต้ AFTA

ขั้นตอนการลดภาษีของไทย

- สินค้า Fast Track

1. สินค้าที่อัตราภาษีสูงกว่า 20% ลดเหลือ 0-5% ใน 10 ปี เริ่ม 1 ม.ค. 1993

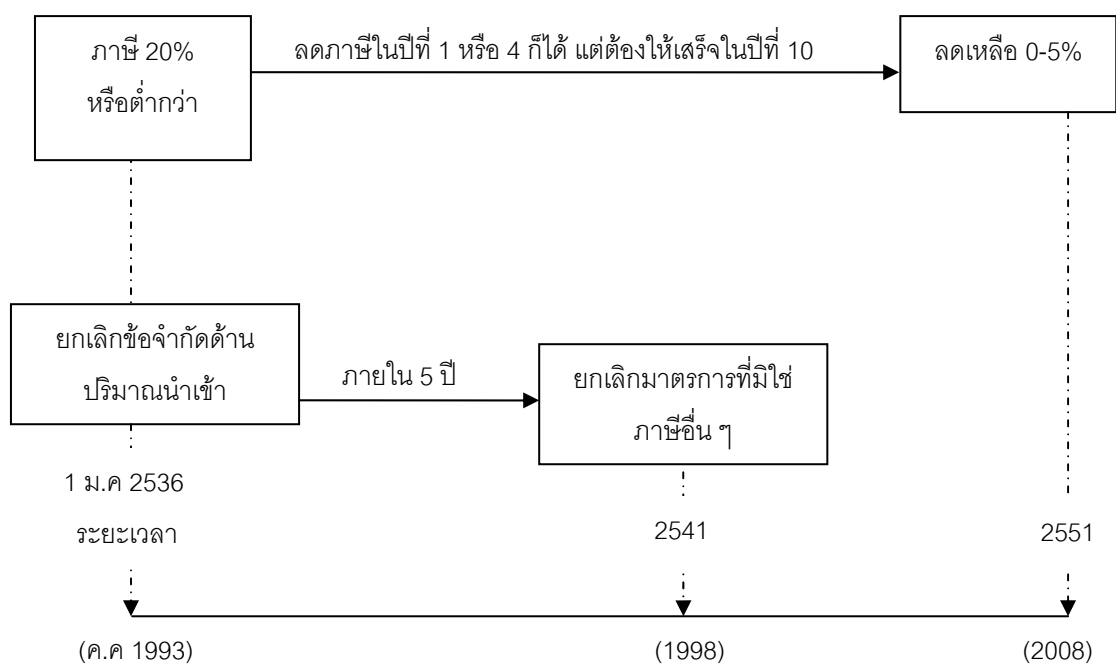
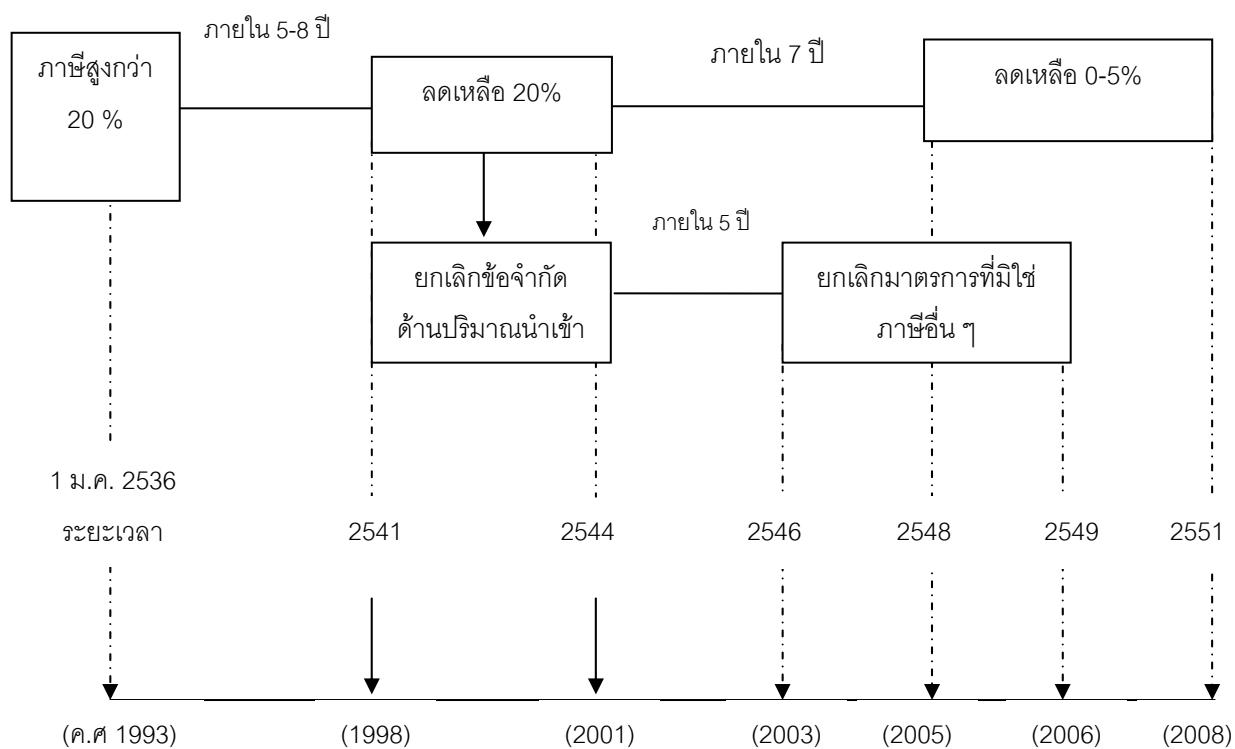
<u>อัตราปัจจุบัน/ปี</u>	<u>1993</u>	<u>1995</u>	<u>1997</u>	<u>1999</u>	<u>2001</u>	<u>2003</u>
สูงกว่า 30%	30*	25	20	15	10	0-5
26-30%		25	20	15	10	0-5
21-25%		20	15	10	0-5	

* เป็นการลดฝ่ายเดียวของไทย

2. สินค้าที่อัตราภาษี 20% หรือต่ำกว่า ลดเหลือ 0-5% ใน 7 ปี เริ่ม 1 ม.ค. 1993

<u>อัตราปัจจุบัน/ปี</u>	<u>1993</u>	<u>1995</u>	<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>2000</u>
20%	20	15	10		0-5
15-19%			15	10	0-5
10-14%			10		0-5
5-9%		0-5			

ภาพที่ 4.2
ขั้นตอนการลดภาษีภายใต้ AFTA (NORMAL TRACK)

ภาพที่ 4.3

เปรียบเทียบขั้นตอนการลดภาษีของ FAST TRACK และ NORMAL TRACK

FAST TRACK	NORMAL TRACK
<u>ภาษีสูงกว่า 20%</u> ลดเหลือ 0-5% ภายใน 10 ปี	<u>ภาษีสูงกว่า 20%</u> - ลดเหลือ 20% ในปีที่ 8 - ลดเหลือ 0-5% ในปีที่ 15
<u>ภาษี 20% หรือต่ำกว่า</u> ลดเหลือ 0-5% ภายใน 7 ปี	<u>ภาษี 20% หรือต่ำกว่า</u> ลดเหลือ 0-5% ภายใน 7-10 ปี

กลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภาษี 15 กลุ่ม (FAST TRACK)

สินค้ากลุ่มที่ไทยเสนอ	กลุ่มสินค้าที่อาเซียนอื่นเสนอ
8. ซีเมนต์ 9. ปูน 10. ผลิตภัณฑ์หนัง 11. เยื่อกระดาษ 12. สิ่งทอ 13. อัญมณีและเครื่องประดับ 14. เครื่องใช้ไฟฟ้า 15. เพอร์นิเจอร์ไม้	1. น้ำมันพืช 2. เคมีภัณฑ์ 3. แก๊สธรรมชาติ 4. พลาสติก 5. ผลิตภัณฑ์ยาง 6. ผลิตภัณฑ์เซรามิกและผลิตภัณฑ์แก้ว 7. แคโทดที่ทำจากทองแดง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เพอร์นิเจอร์หวาย

มาตรการเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) : ผลกระทบต่อ 15 กลุ่มอุตสาหกรรม

นับตั้งแต่ 1 มกราคม ค.ศ.1993 เป็นต้นไป จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านภาษีศุลกากรขาเข้าของสินค้าแทบทุกชนิดในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะสินค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมันพืช ซีเมนต์ ยางพารา พลาสติก ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์เซรามิก – แก้ว อิเล็กทรอนิกส์ ขั้วไฟฟ้า ทองแดง อัญมณีและเครื่องประดับ เพอร์นิเจอร์ไม้และหวาย ยา และเคมีภัณฑ์ ซึ่งอาเซียนได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านภาษีศุลกากรเป็นการเร่งด่วน ดังนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงการเปรียบเทียบอัตราภาษีศุลกากร

สินค้านำเข้าของกลุ่มประเทศอาเซียน

สินค้า	สิงคโปร์	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ไทย	บรูไน
1. น้ำมันพืช	0	20-50	0	10-20	1.67-7 บาท/ลิตร	*
- น้ำมันปาล์ม	0	50	0	10	2.5 บาท/ลิตร	*
- น้ำมันถั่วเหลือง	0	20	0	20	2.5 บาท/ลิตร	*
2. ซีเมนต์	0	0-20	0-55	30	30-50	0
- ปูนซีเมนต์เม็ด	0	0-10	0	30	30	0
- ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์	0	0-20	0	30	30	0
- ปูนซีเมนต์ขาว	0	20	55	30	50	0
3. ยางพารา						
- น้ำยางดิบ	5	20	0	5	30-50	10
- ผลิตภัณฑ์ยาง	5	10-30	5-35	20-30	30-60	10
4. พลาสติก						
- วัตถุดิบพลาสติก	0	10-30	2-55	5-15	40	*
- ผลิตภัณฑ์พลาสติก	5	10-50	2-55	40-60	40-60	*
5. ปุ๋ย	0	5-20	0-2	0	30	0
6. ผลิตภัณฑ์หนัง	5	50	20-30	50	100	0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สินค้า	สิงคโปร์	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ไทย	บรูไน
7. สิ่งทอ	5	30-40	10-30	40-60	80	10
8. เยื่อกระดาษ	0	3	5	5	10	*
9. ผลิตภัณฑ์เซรามิค - แก้ว	0	40-50	0	40-60	80	*
- วัตถุเซรามิค	0	10-20	0	5	35	*
- วัตถุแก้ว	0	0	0	5	30	*
- ผลิตภัณฑ์แก้วและกระจก	0	10-50	5-50	30-60	50-80	*
10. อิเลคทรอนิกส์	0	10-30	5-35	0	30-60	20
11. ขั้วไฟฟ้าทองแดง	0	20	2	0	6	20
12. อัญมณีและเครื่องประดับ						
- วัตถุอัญมณีและเครื่องประดับ	0	3-10	10	0-30	20-35	10
- เครื่องประดับสำเร็จรูป	5	50	*	40-50	60	10
13. เพอร์นิเจอร์ไม้และหวาย	5	50	20-25	30-50	80	20
14. ยา	0	10-20	0-2	5	25-30	*
15. เคมีภัณฑ์	0-11	10-20	2-30	5	30	20

ที่มา : - CUSTOMS TARIFF OF THAILAND
 - IMPORT TARIFF OF BRUNEI
 - CUSTOMS TARIFF OF SINGAPORE
 - CUSTOMS TARIFF OF PHILIPPINES
 - CUSTOMS TARIFF OF MALAYSIA

หมายเหตุ : * หมายถึง ไม่ปรากฏารายนามสินค้าและอัตราภาษี

จากตารางแสดงให้เห็นว่าอัตราภาษีศุลกากรของไทยค่อนข้างสูง สินค้าบางชนิดสูงถึงร้อยละ 100 เช่น ผลิตภัณฑ์หนัง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าผืนประเภทต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์แก้วและกระจก เพอร์นิเจอร์ไม้และหวาย เป็นต้น สำหรับอัตราภาษีของอินโดนีเซียที่สูงเป็นอันดับที่ 2 ประมาณร้อยละ 60 ได้แก่สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์แก้ว และกระจก เครื่องประดับสำเร็จรูป เพอร์นิเจอร์ไม้และหวาย เป็น

ต้น ส่วนประเทศมาเลเซีย มีอัตราภาษีสูงเป็นอันดับ 3 โดยสูงสุดประมาณร้อยละ 55 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูง มีหลายประเภท อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก วัตถุดิบเพื่อผลิตภัณฑ์พลาสติก ปูนซีเมนต์ขาว ผลิตภัณฑ์แก้วและกระจก ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ มีอัตราภาษีสูงสุดประมาณร้อยละ 50 เช่น ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิค แก้ว น้ำมันพืช อาทิ น้ำมันปาล์ม เป็นต้น ประเทศที่มีอัตราภาษีศุลกากรต่ำสุดคือ ประเทศสิงคโปร์ มีอัตราภาษีอยู่ระหว่าง 0-5 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงในประเทศสิงคโปร์ คือ เคมีภัณฑ์ ประมาณร้อยละ 11 ซึ่งยังอยู่ในอัตราต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศอื่น

ส่วนบรูไนนั้น การนำเข้าสินค้ายังน้อย ฉะนั้นจึงมีอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าสำหรับสินค้าบางชนิดเท่านั้น สำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีสูง คือ เพอร์นิเจอร์ไม้ – หวาย, ข้าวไฟฟ้า, ทองแดง, เคมีภัณฑ์, อิเลคทรอนิกส์ มีอัตราภาษีประมาณร้อยละ 20

ตารางที่ 4.2

General Formula of Fast Track Tariff Reduction Program (Tariff Rates Above 20%)

Country	Existing Tariff Rates **	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Brunel D.		No products with tariffs above 20%										
Indonesia	40%	40%	40%	30%	30%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	30%	30%	30%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	25%	25%	25%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Malaysia	50%	45.5%	41.0%	36.5%	32.0%	27.5%	23.0%	18.5%	14.0%	9.5%	5.0%	
	40%	36.5%	33.0%	29.5%	26.0%	22.5%	19.0%	15.5%	12.0%	8.5%	5.0%	
	30%	27.5%	25.0%	22.5%	20.0%	17.5%	15.0%	12.5%	10.0%	7.5%	5.0%	
Philippines	46-50%	During this period, Executive			45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	0-5%
	41-45%	Order 470 implements an			40%	35%	*0.3%	25%	20%	15%	10%	0-5%
	36-40%	autonomous 5-year tariff			35%	30%	25%	20%	15%	10%	10%	0-5%
	31-35%	reduction program ending			30%	25%	20%	20%	15%	15%	10%	0-5%
	26-30%	1995			25%	25%	20%	20%	15%	15%	10%	0-5%
	21-25%				20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Singapore	Above 20%	0	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Thailand	Above 30%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	26-30%			25%	25%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	21-25%			20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%		

Source : ASEAN Secretariat

* The above is a general tariff reduction formula. This does not preclude a faster or slower rate of reduction for each tariff line with the specified time - frame

** Existing Tariff Rates applicable to ASEAN : Non - PTA products (as of 31 December 1992)

ตารางที่ 4.3

General Formula of Fast Track Tariff Reduction Program (Tariff Rates 20% and Below)

Country	Existing Tariff Rates **	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Brunel D.	20%	20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%			
	15%	15%	15%	10%	10%	10%	10%	10%	0-5%			
	10%	10%	10%	5%	5%	5%	5%	5%	0-5%			
Indonesia	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	10%	0-5%			
	15%	15%	15%	10%	10%	5%	5%	5%	0-5%			
	10%	10%	10%	5%	5%	5%	5%	5%	0-5%			
Malaysia	20%	17.86%	15.72%	13.58%	11.44%	9.30%	7.16%	5.02%				
	10%	9.30%	8.60%	7.90%	7.20%	6.50%	5.80%	5.00%				
Philippines		During this period, Executive										
		Order 470 implements an										
	16-20%	autonomous 5-year tariff			15%	15%	10%	10%	0-5%			
	11-15%	reduction program ending			10%	10%	0-5%	0-5%	0-5%			
	6-10%	1995			0-5%	0-5%						
	0-5%	0-5%	0-5%	0-5%	0-5%							
Singapore	0-2.5%	0%	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
Thailand	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	10%	0-5%			
	15-19%			15%	15%	15%	10%	10%	0-5%			
	10-14%			10%	10%	10%	0-5%					
	6-9%			0-5%								
	5% or below	0-5%										

Source : ASEAN Secretariat

* The above is a general tariff reduction formula. This does not preclude a faster or slower rate of reduction for each tariff line with the specified time - frame

** Existing Tariff Rates applicable to ASEAN : Non - PTA products (as of 31 December 1992)

ตารางที่ 4.4

General Formula of Normal Track Tariff Reduction Program (Tariff Rates Above 20%)

Country	Existing Tariff Rates **	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brunel D.	30%	30%	28%	26%	24%	22%	20%	15%	15%	10%	10%	10%	0-5%				
Indonesia	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%	30%	30%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	30%	30%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	50%	46.25%	42.50%	38.75%	35%	31.25%	27.50%	23.75%	20%	20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Malaysia	30%	28.75%	27.50%	26.25%	25%	23.75%	22.50%	21.25%	20%	20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	46-50%	During this period			45%	40%	35%	30%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Philippines	41-45%	Executive Order 470			40%	35%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	36-40%	implements an			35%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	31-35%	autonomous 5- year			30%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	26-30%	tariff reduction program			25%	25%	25%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	21-25%	ending 1995			20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Singapore	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Thailand	Above 30%	30%***	30%	30%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	26-30%						25%	25%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	21-25%								20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%

Source : ASEAN Secretariat

* The above is a general tariff reduction formula This does not preclude a faster or slower rate of reduction for each tariff line within the specified time frame

** Existing Tariff Rate applicable to ASEAN : Non-PTA product (as 31 December 1992)

ตารางที่ 4.5

General Formula of Normal Track Tariff Reduction Program (For Products with Tariff Rate 20% and Below)

Country	Existing Tariff Rates **	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brunei D.	30%	30%	28%	26%	24%	22%	20%	15%	15%	10%	10%	10%	0-5%				
	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%	30%	30%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	40%	40%	40%	40%	40%	40%	40%	30%	30%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Indonesia	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	50%	46.25%	42.50%	38.75%	35%	31.25%	27.50%	23.75%	20%	20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Malaysia	30%	28.75%	27.50%	26.25%	25%	23.75%	22.50%	21.25%	20%	20%	20%	15%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	46-50%	During this period			45%	40%	35%	30%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Philippines	41-45%	Executive Order 470			40%	35%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	36-40%	implements an			35%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	31-35%	autonomous 5- year			30%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	26-30%	tariff reduction program			25%	25%	25%	25%	25%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	21-25%	ending 1995			20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
Singapore	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Thailand	Above 30%	30%***	30%	30%	30%	30%	25%	25%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	26-30%						25%	25%	20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%
	21-25%								20%	20%	20%	20%	15%	15%	10%	10%	0-5%

Source : ASEAN Secretariat

* The above is a general tariff reduction formula This does not preclude a faster or slower rate of reduction for each tariff line within the specified time frame

** Existing Tariff Rate applicable to ASEAN : Non-PTA product (as 31 December 1992)

ตารางที่ 4.6

แสดงกำหนดการลดภาษีของประเทศ

สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

ปี 2000	ปี 2001	ปี 2002	ปี 2003	ปี 2010
85% ของ IL มี อัตราอากร 0-5%	90% ของ IL มี อัตราอากร 0-5%	ทุกรายการใน IL มี อัตราอากร 0-5% (ยืดหยุ่นบาง รายการ)	ทุกรายการใน IL มี อัตราอากร 0-5% และ 60% ของ IL อัตราอากร 0%	ทุกรายการใน IL มีอัตราอากร 0%

ตารางที่ 4.7

แสดงกำหนดการลดภาษีในบัญชีต่าง ๆ ของ AFTA

ประเทศ	สินค้าอุตสาหกรรมและ เกษตรแปรรูป		สินค้าเกษตรไม่แปรรูป		
	IL	TEL	IL	TEL	SL
สมาชิกเดิม	1993-2003	1996-2003	1996-2003	1996-2003	2001-2010
เวียดนาม	1996-2006	1999-2006	1999-2006	2000-2006	2004-2013
ลาวและพม่า	1998-2008	2001-2008	2001-2008	2002-2008	2006-2015
กัมพูชา	2000-2010	2003-2010	2003-2010	2004-2010	2008-2017

มาตรการเร่งรัดเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Bold Measures)

ทั้งนี้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนธันวาคม 2541 ผู้นำอาเซียนได้ออกประกาศมาตรการเร่งรัดเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Bold Measures) โดยประเทศสมาชิกดั้งเดิม 6 ประเทศจะเร่งลดภาษีสินค้าให้เร็วขึ้นอีก 1 ปี จากปี 2546 (ค.ศ. 2003) เป็นปี 2545 (ค.ศ. 2002) โดยจะลดภาษีสินค้า 85% ของบัญชี Inclusion List ให้เหลือที่อัตรา 0-5% ในปี 2543 (ค.ศ. 2000) และในปี 2544 (ค.ศ. 2001) จะเพิ่มสัดส่วนเป็น 90% และในปี 2545 (ค.ศ. 2002) สินค้าทั้งหมด (100%) ใน Inclusion List จะมีภาษีที่อัตรา 0-5% ทั้งนี้ โดยมีความยืดหยุ่นได้

อนึ่ง ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 31 เมื่อเดือนกันยายน 2542 ได้มีการหารือถึงการกำจัดการกีดกันการค้าเพื่ออาเซียนเป็นเขตการค้าเสรีอย่างสมบูรณ์ซึ่งประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศได้ตกลงที่จะลดภาษีสินค้า 60% ของ Inclusion List ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี 2546 (ค.ศ. 2003) และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งมีขึ้นในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2542 จะลดภาษีสินค้าทั้งหมด (100%) ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี 2553 (ค.ศ. 2010) และสำหรับประเทศสมาชิกใหม่ในปี 2558 (ค.ศ. 2015)

4.2.2.2 การยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี

นอกเหนือจากข้อกำหนดในการลดภาษีแล้ว AFTA ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณ (QR) ทันทีเมื่อสินค้าได้นำเข้าแผนการลดภาษีแล้ว และได้รับประโยชน์จากการลดภาษีของอาเซียนอื่นแล้ว และยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTB) ภายใน 5 ปี หลังจากได้รับประโยชน์จากการลดภาษีของอาเซียนอื่น นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกยังต้องให้การอำนวยความสะดวกเพื่อให้การดำเนินงานของ AFTA มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการดำเนินการที่สำคัญคือ นำระบบประเมินราคาศุลกากรเกตต์มาใช้ในปี 1997 ปรับปรุงระบบพิธีการศุลกากรในระบบฮาร์โมนีที่ 8 หลัก ใช้ระบบช่องทางศุลกากรพิเศษสำหรับสินค้า AFTA (Green Lane System) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1996 เป็นต้น ขณะนี้อาเซียนกำลังดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายในอาเซียน โดยให้มีกระบวนการแจ้งข้ามประเทศ (cross-notification) ซึ่งประเทศสมาชิกและภาคเอกชนสามารถแจ้งมาตรการที่มีใช้ภายในประเทศอื่น ๆ ให้อยู่ต่อสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อรวบรวม ตรวจสอบ แล้วให้ประเทศสมาชิกที่ถูกแจ้งนั้นชี้แจงและดำเนินการยกเลิกต่อไปหากพบว่าเป็นอุปสรรคทางการค้าและไม่สอดคล้องกับความตกลง CEPT

4.2.2.3 การใช้สิทธิพิเศษทางภาษีของอาฟต้า

แม้ว่าการลดภาษีระหว่างกันของสมาชิกอาเซียนภายใต้กรอบความตกลง CEPT - AFTA จะเริ่มมาตั้งแต่ปี 1993 แต่การขอใช้สิทธิพิเศษทางภาษียังมีมูลค่าไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม สถิติการขอใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าแบบฟอร์ม D ของไทยจากกรมการค้าต่างประเทศล่าสุด แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งออกไทยได้หันมาให้ความสนใจกับการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ CEPT-AFTA มากขึ้น โดยในปี 2001 มีการขอ From D ซึ่งเป็นฟอร์มรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ของสินค้าที่ใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้ CEPT - AFTA เป็นมูลค่ารวม 1,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.7 ของมูลค่าการส่งออกไปอาเซียนโดยรวม เพิ่มขึ้นจากปี 2000 ซึ่งมีการขอ From D เพียงร้อยละ 6 และได้มีการขอ

From D เพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาถึงปี 2002 ซึ่งมีการส่งออกโดยใช้ Form D ภายใต้ CEPT - AFTA เป็นมูลค่ากว่า 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราวร้อยละ 11 ของมูลค่าส่งออกไปอาเซียน

ตารางที่ 4.8

แสดงสถิติการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิด

สินค้าแบบฟอร์ม D (Form D) ของไทย

มูลค่า : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
มาเลเซีย	49.98	278.78	212.12	281.53	352.86	421.49	601.10
อินโดนีเซีย	69.37	177.02	63.72	121.33	277.40	339.29	406.97
ฟิลิปปินส์	79.09	136.05	100.31	149.05	156.64	233.05	314.69
เวียดนาม	1.36	2.44	6.71	51.16	52.71	65.32	146.88
สิงคโปร์	0.79	3.55	8.33	5.73	11.96	20.12	49.98
บรูไน	0.17	0.21	0.20	0.52	0.27	0.53	0.94
ลาว	0	0	0	0	0.13	0.02	0.04
พม่า	0	0	0	0.02	0	0.06	0.05
กัมพูชา	0	0	0	0	0	0.02	0.37
รวม	200.76	598.05	391.4	609.34	851.97	1079.89	1521.02

ที่มา : รวบรวมจากสำเนา Form D ส่วนหนังสือแหล่งกำเนิดสินค้า สำนักบริหารการนำเข้าและส่งออก กรมการค้าต่างประเทศ

4.2.3 การเข้าเป็นภาคีความตกลง CEPT for AFTA ของประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน

เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อปี กรกฎาคม 2538 โดยเวียดนามได้รับการต่อเวลาในการดำเนินการตามพันธกรณี CEPT for AFTA เป็นเวลา 3 ปี หลังจากประเทศสมาชิกอาเซียนดั้งเดิม โดยมีกำหนดต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ในปี 2539 (1996) และลดลงเหลือที่อัตรา 0- 5% ในปี 2549 (ค.ศ. 2006) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี 2547 (ค.ศ. 2004) ให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี 2556 (ค.ศ. 2013)

ลาวและพม่า ได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อ 23 กรกฎาคม 2540 และภายใต้กรอบความตกลง CEPT for AFTA ลาวและพม่ามีกำหนดจะต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ใน 2541 (ค.ศ. 1998) และลดภาษีให้เหลือ 0-5% ในปี 2551 (ค.ศ. 2008) และเริ่มลดภาษีสินค้า

เกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี 2546 (ค.ศ. 2006) ให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี 2558 (ค.ศ. 2015) กล่าวคือ ลาวและพม่าได้รับการต่อเวลาในการดำเนินการตามพันธกรณีของ CEPT เป็นเวลา 5 ปี หลังจากอาเซียนดั้งเดิม

กัมพูชา เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 โดยกัมพูชาได้รับการต่อเวลาในการดำเนินการตามพันธกรณี CEPT เป็นเวลา 7 ปี หลังจากประเทศอาเซียนดั้งเดิม กล่าวคือ กัมพูชามีกำหนดต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ในปี 2543 (ค.ศ. 2000) และลดลงเหลือที่อัตรา 0-5% ในปี 2553 (ค.ศ. 2010) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี 2551 (ค.ศ. 2008) ให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี 2560 (ค.ศ. 2017)

ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2542 กำหนดให้ประเทศสมาชิกใหม่ลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ทั้งหมด (100%) ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีความยืดหยุ่นได้ ซึ่งจะช้ากว่าประเทศสมาชิกดั้งเดิม 5 ปี

อนึ่ง ภายใต้มาตรการเร่งรัดการฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Bold Measures) ประเทศสมาชิกใหม่ก็ต้องเร่งลดภาษีให้เร็วขึ้นเช่นกัน โดยเวียดนามจะต้องเร่งเพิ่มรายการสินค้าที่จะลดภาษีให้เหลือที่อัตรา 0-5% ในปี 2546 (ค.ศ. 2003) ลาวและพม่าในปี 2548 (ค.ศ. 2005) และกัมพูชาในปี 2550 (ค.ศ. 2007)

4.2.4 ความเป็นผู้นำในการดำเนินการของ AFTA

การดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนมีความก้าวหน้าไปมาก ประเทศสมาชิกพยายามเร่งรัดการลดภาษีศุลกากรตามมาตรการ Bold Measure ที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันคาดว่ารายการสินค้าใน IL ที่ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้นำมาลดภาษีในปี 2545 จะมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 58,360 รายการ ซึ่งครอบคลุมสัดส่วน 87.08% ของรายการสินค้าทั้งหมดในอาเซียน¹ โดยอัตราภาษีโดยเฉลี่ยในปี 2543 สำหรับสินค้าภายใต้ CEPT อยู่ในระดับ 4.43² และคาดว่าจะลดลงเหลือประมาณ 3.96% ในปี 2544 ซึ่งลดลงอย่างเห็นได้ชัดหากเทียบกับอัตรา 12.76% ในปี 2536 ซึ่งเป็นปีแรกของการจัดตั้ง AFTA นอกจากนี้ในปี 2544 สินค้าประมาณ 92.9% หรือ 40,911 รายการของสินค้าภายใต้รายการ IL ของประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ จะมีอัตราภาษีระหว่าง 0-5% และในปี 2546 สินค้าประมาณ 21,258 รายการ จะมีอัตราภาษีเป็น 0%

¹ 33rd AEM Report, September 2001, Ha Noi

² ข้อมูลจาก Joint Press Statement, 32nd ASEAN Economic Ministers Meeting, 5 October 2000, Chiang Mai

หลังจากการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ปรากฏว่าปริมาณการค้าของอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี 2543 มูลค่าการค้าการส่งออกระหว่างสมาชิกอาเซียน (Intra ASEAN Export) มีมูลค่า 97.80 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 77.45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2542 หรือประมาณ 26.3% และขยายตัวเพิ่มขึ้นจากในปี 2536 ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 43.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2536 ถึง 124.7%) และมูลค่าการค้า (การส่งออกและนำเข้า) ของอาเซียนไปยังประเทศนอกภูมิภาค (Extra-ASEAN Trade) ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเพิ่มจาก 346.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2536 เป็น 490.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2542 และขยายตัวเป็น 585.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2543³ โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น

ตารางที่ 4.9

ร่างแผนการลดภาษีสินค้าปี 2545 (Tentative 2002 CEPT Package)⁴

	IL	TEL	Sensitive List	GE	Total
Brunei	6,276	0	14	202	6,492
Indonesia	7,213	0	4	68	7,285
Malaysia	10,039	218*	83	53	10,393
Philippines	5,571	6**	46	16	5,639
Singapore	5,859	0	0	0	5,859
Thailand	9,104	0	7	0	9,111
Vietnam	5,505	696	51	139	6,391
Laos DPR	2,098	1,291	88	74	3,551
Myanmar	3,580	1,823	21	48	5,472
Cambodia	3,115	3,523	50	134	6,822
ASEAN-10	58,360	7,557	364	734	67,015
Percentage	87.08%	11.28%	0.54%	1.10%	100.00

³ สถิติในปี 2536 เป็นข้อมูลจาก ASEAN Secretariat รวมเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนดั้งเดิม 6 ประเทศ โดยไม่รวมเวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา และสถิติในปี 2543 เป็นข้อมูลจาก ASEAN Secretariat รวมเฉพาะอาเซียนเดิม 6 ประเทศและพม่า (จาก 15th AFTA Council, Ha Noi, September 2001)

⁴ ASEAN Secretariat, as of August 2001, Report 33rd AEM, Sept 2001, Hanoi

ปัญหาในการดำเนินการ AFTA

ขณะนี้ มีบางประเทศที่เริ่มเจรจาขอชะลอการลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าบางรายการ ในรายการยกเว้นการลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL) ซึ่งมีกำหนดจะต้องนำเข้าสู่กระบวนการลดภาษีภายในปี 2543 (ค.ศ. 2000) และทยอยลดภาษีให้เหลือ 0-5% ภายในปี 2545 (ค.ศ. 2002) ตามพันธกรณีภายใต้ AFTA โดยมาเลเซียเจรจาขอชะลอการลดภาษีสำหรับสินค้าชุดประกอบรถยนต์ (Completely Knocked-Down : CKD) และรถยนต์ประกอบแล้ว (Completely Built-Unit : CBU) โดยอ้างว่าอุตสาหกรรมรถยนต์ของมาเลเซียได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจึงต้องมีการปกป้องไปอีกระยะหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการหารือเพื่อจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจัดทำพิธีสารว่าด้วยการดำเนินการตามแผนงานการใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Protocol Regarding the Implementation of the CEPT Scheme Temporary Exclusion List) ซึ่งได้มีการลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในโอกาสการประชุม ASEAN Informal Summit ที่สิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน 2543 ทั้งนี้ ร่างพิธีสารฯ ระบุเงื่อนไขที่สำคัญ ๆ ในการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะขอแก้ไขข้อลดหย่อนตามพันธกรณีความตกลง CEPT สำหรับ AFTA คือ การจำกัดขอบเขตของสินค้าที่สามารถขอแก้ไขข้อลดหย่อนไว้เฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมในบัญชี TEL จนสุดท้าย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542 การให้การขดเซยแก่ประเทศผู้ที่มีผลประโยชน์ที่สำคัญทั้งในรูปภาษีและมิใช่ภาษี ประเทศที่มีผลประโยชน์สำคัญสามารถขอเพิกถอนข้อลดหย่อนเพื่อตอบโต้ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงในเรื่องการขดเซยได้ และกระบวนการทั้งหมดต้องใช้เวลาไม่เกิน 180 วัน

สำหรับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ได้แจ้งเจรจาขอชะลอการลดภาษีสำหรับสินค้าน้ำตาลซึ่งอยู่ในรายการ TEL สินค้าเกษตรไม่แปรรูป โดยจะขอโอนย้ายไปสู่รายการสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List - SL) และสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List - HSL) ตามลำดับ ซึ่งกำหนดจะต้องเริ่มลดภาษีในช่วงระหว่างปี 2544-2546 (ค.ศ. 2001-2003) โดยทยอยลดภาษีให้เหลือ 0-5% ภายในปี 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับสินค้าในบัญชี SL และอัตราภาษีสุดท้าย 20% สำหรับสินค้าในบัญชี HSL

สถานะปัจจุบัน

- มาเลเซียได้รับความเห็นชอบให้ชะลอการโอนย้ายสินค้ายานยนต์จากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL) สู่บัญชีลดภาษี (Inclusion List) มาเลเซียจึงไม่ต้องลดภาษีสินค้ายานยนต์ลงเหลือ 20% ในปี 2000 และเหลือ 0-5% ในปี 2003 ทั้งนี้ มาเลเซียได้

ให้คำมั่นแก่ไทยว่าจะนำสินค้ารายการนี้มาลดภาษีเหลือ 20% ในปี 2005 และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้มีมติให้มาเลเซียและไทยเจรจาหาข้อยุติให้ได้ก่อนการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 7 ในเดือนพฤศจิกายน 2001 แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากมาเลเซียไม่ได้แจ้งผลการพิจารณาเขตชายแดนไทย

- อินโดนีเซียได้รับความเห็นชอบให้โอนย้ายสินค้าน้ำตาลออกจากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL) ไปไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List : HSL) อินโดนีเซียจึงไม่ต้องลดภาษีสินค้าน้ำตาลลงเหลือ 0-5 % ในปี 2003 และเป็น 0% ในปี 2010 สำหรับกรอบเวลาการลดและอัตราภาษีสุดท้ายนั้น ขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อไป

- ฟิลิปปินส์ได้รับความเห็นชอบให้โอนย้ายสินค้าน้ำตาลออกจากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL) ไปไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List : SL) ฟิลิปปินส์จึงไม่ต้องลดภาษีน้ำตาลลงเหลือ 0-5% ในปี 2003 และเป็น 0% ในปี 2010 โดยจะต้องลดภาษีเหลือ 0-5% ในปี 2010

4.3 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศของอาเซียน

4.3.1 การค้าระหว่างประเทศภายในภูมิภาคอาเซียน (Intra-ASEAN Trade)

ภายหลังจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนในปี 1993 ตลาดอาเซียนเป็นตลาดที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นสำหรับทั้งประเทศในกลุ่มและประเทศนอกกลุ่ม เมื่อพิจารณาเฉพาะการค้าระหว่างประเทศทางด้านการส่งออกของสมาชิกภายในภูมิภาคอาเซียน (เฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) (ดูตารางที่ 4.10) พบว่ามีแนวโน้มการส่งออกไปยังประเทศสมาชิกภายในกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปี 1993-1997 โดยมูลค่าการส่งออกรวมในปี 1993 คิดเป็นมูลค่า 43,681.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับปี 1996 มีมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นมูลค่า 80,973.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียนสูงขึ้นเกือบร้อยละ 50 ซึ่งนับว่ามีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ลดต่ำลงในปี 1998 อันเป็นผลมาจากปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ภายหลังจากปี 1998 มูลค่าการส่งออกไปยังอาเซียนก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าการส่งออกรวมสูงสุดในปี 2000 คิดเป็นมูลค่า 93,380.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และลดต่ำลงอีกครั้งในปี 2001 โดยมีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นมูลค่า 82,680.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีมูลค่าการส่งออกรวมสูงสุดในปี 2005 คิดเป็นมูลค่า 153,862.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางที่ 4.10
แสดงมูลค่าการค้าภายในอาเซียนทางการส่งออกเป็นรายประเทศ
(Intra-ASEAN Export by Country, 1993-2005)

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

Country	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Brunei Darussalam	487.2	468.2	529.7	446.4	496.4	220.8	375.2	639.5	774.8	884.2	632.9	865.0	1,529.0
Cambodia	-	-	-	-	-	-	-	76.0	72.6	91.9	101.5	80.2	144.5
Indonesia	4,997.2	5,867.1	6,475.9	8,310.1	8,850.9	9,346.7	8,278.3	10,883.7	9507.1	9,933.5	10,725.4	12,994.3	15,823.7
Lao PDR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	102.2	89.6	147.6
Malaysia	12,986.9	15,256.9	18,435.6	22,694.0	23,248.7	21,611.4	21,885.0	24,408.6	21,024.2	22,127.1	26,036.2	31,737.2	36,633.7
Myanmar	-	-	-	-	-	-	204.5	393.5	951.3	1,221.3	3,060.2	996.8	1,5937
Philippines	795.3	1,425.5	2,357.5	2,970.3	3,436.2	3,821.0	4,989.1	5,982.6	4,986.0	5,529.7	6,581.7	6,837.9	7,149.9
Singapore	18,406.1	27,562.4	31,770.7	34,441.4	35,793.8	25,998.2	29,269.3	37,784.0	32,815.4	33,962.6	51,777.8	62,494.4	71,976.4
Thailand	6,008.4	7,991.4	10,609.6	12,111.5	13,525.7	8,314.7	9,901.9	13,212.2	12,549.4	13,156.4	16,583.0	21,170.0	23,867.0
Vietnam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,850.9	5,030.9
TOTAL	43,681.1	58,571.5	70,178.9	80,973.7	85,351.8	69,312.9	74,903.5	93,380.0	82,680.7	86,706.6	115,601.0	141,116.3	153,862.5
ASEAN 6	43,681.1	58,571.5	70,178.9	80,973.7	85,351.8	69,312.9	74,698.9	92,910.5	81,656.9	85,393.4	112,337.0	136,098.8	156,979.7

Source : ASEAN Trade Statistics Database;

Notes : ASEAN 6 covers Brunei Darussalam, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand.

ตารางที่ 4.11

แสดงมูลค่าการค้าภายในอาเซียนทางด้านการนำเข้าเป็นรายประเทศ

(Intra-ASEAN Import by Country, 1993-2005)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

Country	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Brunei Darussalam	886.3	983.5	1,013.0	2,848.6	976.8	591.1	895.6	534.4	544.8	627.5	616.9	644.5	738.5
Cambodia	-	-	-	-	-	-	-	549.1	1,091.7	598.0	1,694.9	673.5	1,026.6
Indonesia	2,658.7	3,270.9	4,218.9	5,549.0	5,413.0	4,559.2	4,783.6	6,781.2	5,726.8	6,995.5	8,030.3	11,686.0	17,239.5
Lao PDR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	252.7	365.1	362.4
Malaysia	8,903.6	10,947.9	12,522.6	14,682.3	14,840.1	12,940.0	12,412.8	15,934.8	15,254.3	17,245.2	21,003.1	26,919.1	29,164.0
Myanmar	-	-	-	-	-	-	989.6	1,113.3	1,319.2	1,190.8	967.8	951.1	896.6
Philippines	1,883.0	2,463.8	2,489.1	4,011.8	4,872.8	4,428.9	4,461.0	4,955.4	4,664.8	5,542.0	6,398.1	8,355.9	8,874.3
Singapore	18,760.5	22,166.7	24,537.6	27,362.2	30,396.9	23,647.6	26,241.0	33,291.3	28,991.0	30,441.4	39,550.5	47,184.2	52,148.6
Thailand	5671.2	7,079.0	8,820.8	9,757.2	8,121.6	5,438.1	7,987.4	10,306.4	10,047.0	10,561.7	12,616.3	15,834.6	21,552.4
Vietnam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,695.3	8,937.7
TOTAL	38,763.3	46,911.9	53,602.1	64,211.2	64,621.2	51,604.9	57,771.0	73,466.0	67,639.6	73,202.2	91,130.6	119,581.2	141,030.7
ASEAN 6	38,763.3	46,911.9	53,602.1	64,211.2	64,621.2	51,604.9	56,781.4	71,803.6	65,228.7	71,413.4	88,215.2	109,896.1	129,807.2

Source : ASEAN Trade Statistics Database;

Notes : ASEAN 6 covers Brunei Darussalam, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand.

และเมื่อพิจารณามูลค่าการนำเข้ารวมของประเทศสมาชิกอาเซียน (เฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) จากภูมิภาคอาเซียน (ดูตารางที่ 4.11) พบว่าในปี 1993 มีมูลค่าการนำเข้ารวมจากภูมิภาคอาเซียน คิดเป็นมูลค่า 38,763.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 1996 คิดเป็นมูลค่า 64,211.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งก็มีสัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 50 และมีมูลค่าการนำเข้าที่ลดต่ำลงในปี 1998 เช่นเดียวกันกับมูลค่าการส่งออก หลังจากปี 1998 มูลค่าการนำเข้าก็เพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งในปี 2000 มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุดคิดเป็น 73,446.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และลดต่ำลงในปี 2001 คิดเป็นมูลค่า 67,639.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีมูลค่าการส่งออกรวมสูงสุดในปี 2005 คิดเป็นมูลค่า 141,030.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

หากพิจารณาในรายประเทศภายในอาเซียนแล้วจะพบว่า ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกภายในภูมิภาคอาเซียนสูงสุด ทั้งทางด้านการนำเข้าและส่งออก รองลงมา คือ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

4.3.2 การค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนกับประเทศภายนอก (Extra-ASEAN Trade)

การค้าระหว่างประเทศของภูมิภาคอาเซียน (เฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) ต่อประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ภายหลังจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนในปี 1993 พบว่าโดยรวมแล้ว (ดูตารางที่ 4.12-4.13) ในปี 1993 มีมูลค่าการส่งออกรวมคิดเป็น 162,956.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 1997 คิดเป็นมูลค่า 257,318.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2004 และ ปี 2005 คิดเป็นมูลค่า 428,253.0 และ 484,284.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ โดยที่แนวโน้มการส่งออกไปยังประเทศนอกกลุ่มโดยรวมมีแนวโน้มเป็นบวกแต่มีการชะลอตัวในปี 1998 และ 2001 แต่โดยรวมแล้วมีการเปลี่ยนแปลงของการเติบโตในแต่ละปีที่ไม่สูงนัก

ส่วนทางด้านการนำเข้า พบว่า ในปี 1993 และ 1996 มูลค่าการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มโดยรวม (เฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) คิดเป็นมูลค่า 184,547.5 และ 286,395.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ส่วนในปี 2004 และ 2005 มีมูลค่าการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มโดยรวมคิดเป็นมูลค่า 428,253.0 และ 484,284.6 ล้านดอลลาร์ ตามลำดับ โดยที่แนวโน้มการนำเข้าเป็นเช่นเดียวกับแนวโน้มของการค้าระหว่างประเทศภายในกลุ่ม คือ มีการชะลอตัวในปี 1998 และ 2001

ตารางที่ 4.12

แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มทางการส่งออก
เป็นรายประเทศ (Extra-ASEAN Export by Country, 1993-2005)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

Country	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Brunei Darussalam	-	1,317.1	2,241.3	2,046.9	2,217.7	1,702.8	1,965.6	1,529.7	2,755.6	2,006.7	2,578.2	4,197.3	4,840.3
Cambodia	-	-	-	-	-	-	-	1,291.5	1,422.5	1,842.2	2,014.2	2,426.1	2,947.30
Indonesia	31,825.8	32,979.1	38,942.1	46,534.4	42,423.4	39,500.9	40,387.1	51,240.3	46,810.5	47,225.3	50,332.9	8,590.3	69,836.2
Lao PDR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41.7	16.8	26.5
Malaysia	33,329.7	40,208.3	48,712.2	51,552.5	54,208.9	55,487.2	62,402.9	73,745.8	67,007.5	71,150.1	78,946.5	94,773.4	103,836.2
Myanmar	-	-	-	-	-	-	540.3	800.4	1,267.1	1,230.9	1,403.6	990.9	1,564.1
Philippines	10,579.5	12,024.7	15,036.7	16,562.7	21,791.5	25,675.3	30,047.8	32,095.7	27,164.2	29,678.5	29,946.5	32,842.6	34,104.7
Singapore	55,595.0	64,327.1	72,848.0	82,907.9	92,380.4	83,804.7	85,355.8	100,568.5	88,871.4	91,080.1	108,122.3	136,059.1	157,827.7
Thailand	31,626.1	37,337.0	48,737.4	43,783.2	44,296.3	41,166.9	46,209.0	55,488.7	52,376.1	52,951.8	63,867.1	76,191.4	85,755.6
Vietnam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22,165.0	23,545.6
TOTAL	162,956.1	188,193.3	226,517.8	242,387.6	257,318.3	247,337.9	299,906.3	316,760.6	287,675.0	297,147.6	336,955.9	428,253.0	484,284.6
ASEAN 6	162,956.1	188,193.3	226,517.8	242,387.6	257,318.3	247,337.9	266,368.1	314,668.8	284,985.4	294,092.5	333,496.5	402,654.2	456,201.4

Source : ASEAN Trade Statistics Database;

Notes : ASEAN 6 covers Brunei Darussalam, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand.

ตารางที่ 4.13

แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มทางการนำเข้า
เป็นรายประเทศ(Extra-ASEAN Import by Country, 1993-2005)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

Country	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Brunei Darussalam	-	1,017.0	1,119.6	1,586.2	1,333.9	685.2	824.7	533.3	762.5	972.9	735.1	869.9	764.6
Cambodia	-	-	-	-	-	-	-	855.4	410.3	1066.8	1211.5	1331	1797.9
Indonesia	25,669	31,512.3	36,435.2	41,069.4	36,266.7	22,777.6	19,218.7	26,733.6	25,235.3	24,293.3	24,520.4	34,838.6	40,371.4
Lao PDR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85.4	139.6	339.5
Malaysia	35,484.4	46,110.3	58,917.3	60,620.8	62,148.2	48,036.4	51,265	63,712.6	57,843.6	61,552.7	62,516.1	79,092.3	85,049.1
Myanmar	-	-	-	-	-	-	896.5	1106.1	1492.3	927.3	875.4	981.9	736.2
Philippines	15,714.4	18,833.4	19,150.8	24,380.8	31,059.7	25,231.0	26,281.5	29,535.4	28,392.4	29,884.5	31,098.4	35,683.4	38,543.9
Singapore	66,467.2	75,381.9	85,577.7	96,049.5	105,575.8	77,848.3	84,757.0	101,388.8	86,928.1	85,894.9	96,665.8	126,357.5	148,014.2
Thailand	41,212.5	47,474.8	63,752.0	62,688.4	54,966.1	33,273.5	40,330.6	51,628.9	51,928.4	52,168.2	63,143.1	79,470.2	96,438.5
Vietnam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24,133.0	23,656.2
TOTAL	184,547.5	220,329.7	264,952.7	286,395.0	291,350.5	207,852.0	223,576.0	275,494.2	252,995.4	266,760.6	280,851.2	382,897.3	435,711.6
ASEAN 6	184,547.5	220,329.7	264,952.7	286,395.0	291,350.5	207,852.0	222,678.5	273,532.6	251,092.9	254,766.5	278,678.8	356,311.8	409,181.8

Source : ASEAN Trade Statistics Database;

Notes : ASEAN 6 covers Brunei Darussalam, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand.

เมื่อพิจารณาการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มเป็นรายประเทศแล้ว พบว่า ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกและนำเข้ากับประเทศนอกกลุ่มสูงที่สุด โดยในปี 2005 มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 33 และสัดส่วนการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 34 จากมูลค่าการค้ากับประเทศนอกกลุ่มของภูมิภาคอาเซียนทั้งหมด รองลงมา คือ มาเลเซีย มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 21 และสัดส่วนการนำเข้า ร้อยละ 20 ไทย มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 18 และสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ 22 อินโดนีเซีย มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 14 และสัดส่วนการนำเข้า ร้อยละ 9 และฟิลิปปินส์ มีสัดส่วนการส่งออกและนำเข้าที่น้อยสุด โดยมีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 9 และสัดส่วนการนำเข้า ร้อยละ 9

4.3.3 คู่ค้าสำคัญของอาเซียน

ตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าสินค้าที่สำคัญของอาเซียน

ตารางที่ 4.14

แสดงตลาดนำเข้า และส่งออกที่สำคัญ 10 อันดับของประเทศอาเซียน 6 ในปี 1993–2005

(ASEAN 6 Import and Export by Country of Destination, 1993-2005)

มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ

Country of Destination	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<u>Import</u>													
ASEAN	38,763.3	46,911.9	53,602.1	64,211.2	64,621.2	51,604.9	56,781.4	71,803.6	65,228.7	71,413.4	88,215.2	109,896.1	129,807.2
Major Trading Partner	184,547.5	220,329.7	264,952.7	286,395.0	291,350.5	207,852.0	222,678.5	273,532.6	251,092.9	254,765.5	278,678.8	356,311.8	409,181.8
Australia	5,392.1	6,447.0	7,173.4	8,688.8	7,963.9	5,702.1	6,081.4	8,674.4	9,481.0	7,215.1	7,216.1	9,116.2	11,447.0
Canada	1,552.8	1,717.0	2,290.8	2,445.6	2,568.0	1,766.7	2,078.0	2,118.3	1,675.7	1,980.3	1,859.5	2,420.8	2,830.8
China	4,336.4	5,759.0	7,129.7	9,217.6	13,482.9	11,211.5	12,184.2	17,860.6	17,009.7	22,083.2	30,043.5	42,520.3	54,913.2
EU:													
EU-15	31,822.4	38,729.3	46,392.8	57,380.5	51,009.8	34,401.0	34,675.5	38,927.1	39,561.2	39,903.2	40,040.6	51,672.4	55,439.7
EU-25	31,822.4	38,729.3	46,392.8	58,091.7	51,828.6	34,570.7	34,849.4	39,728.9	39,728.9	40,887.8	41,132.6	52,978.0	56,829.2
Hong Kong	-	-	-	5,355.9	8,671.2	6,386.9	7,000.1	8,044.8	7,049.5	7,804.6	8,015.6	8,575.7	5,111.6
India	1,429.6	1,547.0	1,838.4	2,843.8	4,395.5	1,750.4	2,082.4	3,130.2	3,589.9	3,584.9	3,969.4	6,594.1	7,856.1
Japan	55,702.9	67,302.5	78,535.2	73,310.1	71,264.2	46,693.7	51,244.1	65,386.0	52,861.4	52,789.5	59,898.6	72,189.8	76,885.2
New Zealand	722.6	797.9	865.9	1,150.8	1,297.1	863.5	750.1	1,031.8	1,241.5	962.1	1,146.5	1,347.8	1,450.5
Pakistan	213.4	166.7	247.9	367.4	263.5	233.2	228.5	290.5	366.9	266.5	229.3	166.8	167.9
Republic of Korea	7,148.1	9,035.5	11,345.6	13,294.4	14,857.4	9,267.4	12,109.9	14,793.3	13,057.1	14,586.8	16,399.8	20,529.5	23,364.3
Russia	246.8	494.6	1,083.7	2,040.9	1,115.6	562.9	714.2	1,048.4	1,076.8	1,518.4	1,491.3	2,274.5	3,229.7
Taiwan	8,159.7	9,530.5	11,240.7	12,796.6	14,605.4	5,972.7	7,397.8	8,441.8	6,792.9	12,477.6	13,357.1	19,508.5	11,221.5
USA	33,712.7	39,201.7	46,435.1	53,011.4	61,695.0	50,942.2	45,962.0	48,350.9	45,565.8	43,355.0	48,100.5	54,524.1	59,749.0
Rest of The World	34,107.9	39,600.9	50,373.5	43,780.1	37,342.3	31,928.1	39,996.4	55,256.9	51,595.8	44,514.8	46,618.8	63,565.9	94,126.0
TOTAL	223,310.8	267,241.6	318,554.8	350,606.2	355,971.8	259,456.9	279,459.9	345,336.2	316,321.6	326,179.9	366,894.1	466,208.0	538,989.0

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

Country of Destination	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<u>Export</u>													
ASEAN	43,681.1	58,571.5	70,178.9	80,973.7	85,351.8	69,312.9	74,698.9	92,910.5	81,656.9	85,393.4	112,337.6	136,098.8	156,979.7
Major Trading Partner	162,956.1	188,193.3	226,517.8	242,387.6	257,318.3	247,337.9	266,368.1	341,668.8	284,985.4	294,092.5	333,496.5	402,654.2	456,201.4
Australia	3,696.5	4,511.8	5,179.1	6,106.0	6,418.4	7,120.3	7,854.1	8,882.6	8,495.5	9,587.4	11,917.7	16,170.2	19,606.1
Canada	1,958.7	2,155.1	2,239.8	1,988.2	1,881.9	2,314.7	2,248.2	2,688.7	4,328.5	3,013.3	2,679.5	3,126.1	3,026.3
China	4,528.7	5,303.8	6,200.9	7,474.1	9,167.9	9,202.6	9,564.1	14,117.0	14,454.9	19,486.1	28,987.2	38,552.8	49,292.1
EU:													
EU-15	31,391.5	35,196.4	44,285.9	46,926.0	46,086.7	48,152.2	55,651.3	62,586.9	56,148.0	53,828.9	57,548.7	68,663.7	73,160.4
EU-25	31,391.5	35,196.4	44,285.9	47,310.8	46,815.4	48,730.8	56,328.9	63,035.9	56,757.3	55,470.2	59,485.0	71,352.1	75,839.1
Hong Kong	-	-	-	10,571.0	20,069.2	16,162.7	16,843.2	21,749.1	20,061.8	21,861.4	28,582.8	29,667.7	13,046.4
India	1,484.0	1,989.5	2,821.1	3,722.8	4,473.2	5,217.9	5,577.2	6,198.8	5,861.3	8,099.0	8,134.0	10,609.2	14,503.7
Japan	30,952.2	34,299.6	42,680.7	43,150.3	42,008.6	34,716.8	37,628.6	50,484.2	48,152.7	44,411.0	52,937.8	63,611.3	68,317.4
New Zealand	565.3	696.8	762.2	812.5	773.8	757.4	892.2	1,212.2	985.9	1,087.6	1,488.8	2,114.1	2,632.8
Pakistan	810.3	1,065.9	1,048.6	1,245.9	1,755.6	1,288.0	1,161.6	3,185.5	1,098.7	1,387.6	1,643.5	1,692.8	2,102.9
Republic of Korea	6,125.9	7,005.1	8,574.4	9,446.7	10,667.8	7,813.0	10,878.3	14,435.1	14,710.6	15,676.9	16,741.9	19,769.9	24,319.0
Russia	173.7	159.0	849.3	3,169.2	876.1	472.6	223.8	326.7	382.6	525.7	902.4	1,152.6	1,464.1
Taiwan	6,143.6	7,394.4	8,761.0	11,316.7	12,708.3	6,799.6	8,932.5	10,289.1	8,693.5	18,556.1	15,399.4	17,526.9	8,261.9
USA	42,008.2	49,370.7	54,993.7	59,515.5	70,030.4	64,620.0	70,003.4	72,855.5	61,594.4	60,317.4	68,381.0	73,957.0	85,697.3
Rest of The World	33,117.3	39,045.1	48,121.1	36,557.9	29,671.8	42,121.6	38,232.1	45,208.5	39,407.7	34,632.8	36,235.4	53,341.6	88,092.3
TOTAL	206,637.2	246,764.7	296,696.7	323,361.3	342,670.1	316,650.8	341,067.0	407,579.3	366,642.3	379,485.9	445,833.5	538,753.0	613,181.1

หากพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดหลักของอาเซียน (พิจารณาเฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) ในปี 1993 - 2005 แล้ว จะพบว่าตลาดหลักของภูมิภาคอาเซียนใน 4 อันดับแรกจะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มประเทศเลย คงมีแต่การเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญเท่านั้น โดยตลาดส่งออกสำคัญ 4 อันดับแรกของอาเซียนนั้น ได้แก่ อาเซียน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น (ดูตารางที่ 4.14) หากพิจารณามูลค่าการส่งออกของอาเซียนโดยรวม (อาเซียน 6 ประเทศ) พบว่า ตั้งแต่ปี 1998 - 2005 อาเซียนเป็นตลาดส่งออกหลักเป็นอันดับหนึ่งของการส่งออกของภูมิภาคอาเซียน โดยมีมูลค่าการส่งออกไปยังอาเซียนโดยรวม 43,681.1 และ 156,979.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ อันดับสองคือ สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการส่งออกรวมไปยังสหรัฐอเมริกาในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 42,008.2 และ 85,697.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ อันดับสาม คือ สหภาพยุโรป มีมูลค่าการส่งออกรวมไปยังสหภาพยุโรป ในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 31,391.5 และ 75,839.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ส่วนอันดับสี่ คือ ญี่ปุ่น มีมูลค่าการส่งออกรวมไปยังญี่ปุ่นในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 30,952.2 และ 68,317.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ

จีนเป็นตลาดส่งออกหลักเป็นอันดับที่ห้าของอาเซียน ในปี 1993 และ 2005 มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็น 4,528.7 และ 49,292.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งภายหลังจากที่จีนมีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นทำให้จีนกลายเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของอาเซียน และมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่มีประชากรเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณามูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศต่าง ๆ ของอาเซียน (พิจารณาเฉพาะอาเซียน 6 ประเทศ) ในปี 1993 - 2005 แล้ว จะพบว่าตลาดหลักของภูมิภาคอาเซียนใน 4 อันดับแรก เป็นตลาดเดียวกันกับตลาดการส่งออก ได้แก่ อาเซียน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น (ดูตารางที่ 4.14) หากพิจารณามูลค่าการนำเข้าของอาเซียนโดยรวม (อาเซียน 6 ประเทศ) พบว่า ตั้งแต่ปี 1998 - 2005 อาเซียนเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการนำเข้าของภูมิภาคอาเซียน โดยมีมูลค่าการนำเข้าไปยังอาเซียนโดยรวม 51,604.9 และ 129,807.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ อันดับสองคือ ญี่ปุ่น มีมูลค่าการนำเข้ารวมจากประเทศญี่ปุ่นในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 55,702.9 และ 76,885.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ อันดับสาม คือ สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการนำเข้ารวมจากประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 33,712.7 และ 59,749.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ ส่วนอันดับสี่ คือ สหภาพยุโรป มีมูลค่าการนำเข้ารวมจากประเทศสหภาพยุโรป ในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 31,822.4 และ 56,829.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ จีนเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าที่สำคัญเป็นอันดับที่ห้าของอาเซียน โดยมีมูลค่าการนำเข้าจากจีน ในปี 1993 และ 2005 คิดเป็น 4,336.4 และ 54,913.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางที่ 4.15

ASEAN Ten Major Exports Markets in 2004-2005

2004			2005		
Country	Value	Share	Country	Value	Share
ASEAN	141,116.3	24.8	ASEAN	163,862.5	25.3
USA	80,157.9	14.1	USA	92,941.9	14.3
EU-25	76,087.8	13.4	EU-25	80,922.1	12.5
Japan	67,227.6	11.8	Japan	72,756.4	11.2
China	41,351.8	7.3	China	52,257.5	8.1
Hong Kong	30,268.7	5.3	Republic of Korea	24,362.3	3.8
Republic of Korea	19,810.9	3.5	Australia	19,645.7	3.0
Taiwan	17,540.2	3.1	India	15,048.3	2.3
Australia	16,197.2	2.8	Hong Kong	13,868.6	2.1
India	10,939.4	1.9	Taiwan	8,267.7	1.3
Top-Ten Countries	500,697.9	87.9	Top-Ten Countries	543,932.8	83.9
Others	68,671.4	12.1	Others	104,214.2	16.1
TOTAL	569,369.3	100.0	TOTAL	648,147.0	100.0

Source : ASEAN Trade Statistics Database

Note : Value is in USD Million; Share is in %

ตารางที่ 4.16

ASEAN Ten Major Imports Origins in 2004-2005

2004			2005		
Country	Value	Share	Country	Value	Share
ASEAN	119,581.2	23.8	ASEAN	141,030.7	24.5
Japan	76,035.4	15.1	Japan	81,077.9	14.1
USA	55,706.9	11.1	China	61,136.0	10.6
EU-25	55,455.5	11.0	USA	60,976.4	10.6
China	47,714.2	9.5	EU-25	59,611.6	10.3
Republic of Korea	20,732.9	4.1	Republic of Korea	23,609.5	4.1
Taiwan	19,759.0	3.9	Australia	11,593.0	2.0
Saudi Arabia	9,758.3	1.9	Taiwan	11,532.9	2.0
Australia	9,148.5	1.8	India	7,952.3	1.4
Hong Kong	9,007.2	1.8	Saudi Arabia	6,438.1	1.1
Top-Ten Countries	422,899.1	84.2	Top-Ten Countries	464,958.6	80.6
Others	79,579.4	15.8	Others	111,783.8	19.4
TOTAL	502,478.5	100.0	TOTAL	576,742.4	100.0

Source : ASEAN Trade Statistics Database

Note : Value is in USD Million; Share is in %

หากพิจารณามูลค่าการส่งออกสินค้าของอาเซียนไปยังประเทศต่าง ๆ พบว่า อาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่เป็นตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของอาเซียนเป็นอันดับหนึ่ง (ดูตารางที่ 4.15) โดยมูลค่าการส่งออกเทียบกับมูลค่าการส่งออกโดยรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.3 ในปี 2005 สหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกสินค้าอันดับที่สอง มีสัดส่วนการส่งออกในปี 2005 คิดเป็นร้อยละ 14.3 อันดับที่สาม คือ สหภาพยุโรป มีสัดส่วนการส่งออกสินค้าคิดเป็นร้อยละ 12.5 จากมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ส่วนญี่ปุ่นเป็นตลาดสำคัญอันดับที่สี่ มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 11.2 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และจีนเป็นตลาดส่งออกหลักเป็นอันดับที่ห้าของอาเซียน ในปี 2005 โดยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังจีนคิดเป็นร้อยละ 8.1 ของมูลค่าการส่งออกรวม

และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของอาเซียนโดยรวมแล้วพบว่า แนวโน้มสัดส่วนของการส่งออกไปยังตลาดส่งออกหลักแต่ละประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกระจุกตัวของการค้าที่เพิ่มมากขึ้น

หากพิจารณามูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศต่าง ๆ ของอาเซียน พบว่า อาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งนำเข้าสินค้าสำคัญของอาเซียนเป็นอันดับหนึ่ง (ดูตารางที่ 4.16) โดยมูลค่าการนำเข้าเทียบกับมูลค่าการนำเข้าโดยรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.5 ในปี 2005 ญี่ปุ่นเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าเป็นอันดับที่สอง มีสัดส่วนการนำเข้าในปี 2005 คิดเป็นร้อยละ 14.1 อันดับที่สาม มี 2 ประเทศ คือประเทศจีน และสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าคิดเป็นร้อยละ 10.6 จากมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด โดยจีนมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ส่วนสหภาพยุโรปเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญอันดับที่สี่ มีสัดส่วนการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 10.3 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด

โดยเมื่อพิจารณาสัดส่วนการนำเข้าจากแหล่งนำเข้าสำคัญ 10 อันดับแรกโดยรวมแล้ว แสดงให้เห็นถึงแหล่งนำเข้ายังคงกระจุกตัวอยู่ในประเทศเดิม ๆ ทั้งหมด เพียงแต่สลับลำดับกันในแต่ละปี

4.4 การค้าระหว่างอาเซียน - ไทย

นับแต่มีการจัดตั้ง AFTA การค้าระหว่างไทยและอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นจาก 10,031.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2535 อันเป็นปีก่อนเริ่มก่อตั้ง AFTA เป็น 23,860 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้น 137.9% ในปี 2543⁵ โดยในปี 2543 อาเซียนเป็นตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าอันดับ 2 ของไทย ทั้งนี้ ในปี 2535 ก่อนการก่อตั้ง AFTA ไทยเคยเสียเปรียบดุลการค้ากับอาเซียนคิดเป็นมูลค่า 1,051.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่นับแต่ปี 2536 เป็นต้นมา ไทยกลับเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด

4.4.1 มูลค่าการส่งออกของไทยไปอาเซียนเพิ่มขึ้นจาก 4,902.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2535 เป็น 13,514 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้น 175.7% โดยสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงอันดับแรก ๆ คือ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ แผงวงจรไฟฟ้า น้ำมันสำเร็จรูป ยานพาหนะและอุปกรณ์ / ส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ น้ำตาลทราย เป็นต้น

4.4.2 มูลค่าการนำเข้าของไทยจากอาเซียนเพิ่มขึ้นจาก 5,541.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2535 เป็น 10,346 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้น 86.7% สินค้านำเข้าที่มีมูลค่าสูงคือ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ แผงวงจรไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ น้ำมันดิบ หลดภาพโทรทัศน์ เป็นต้น

⁵ ข้อมูลจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

4.4.3 สินค้าที่ไทยจะได้รับผลกระทบจากการจัดตั้ง AFTA คือ สินค้าที่ไม่มีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสินค้าที่ใช้เวลาในการปรับตัวนาน เช่น เหล็ก สิ่งทอ และสินค้าประเภทที่มีการลดภาษีใน AFTA แล้ว แต่เป็นสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบนำเข้าจากประเทศนอกอาเซียนซึ่งไทยมีอัตราภาษีศุลกากรอยู่ในระดับสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

4.5 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทย

4.5.1 ผลกระทบในระยะสั้น : AFTA อาจทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากอัตราภาษีนำเข้าที่ลดลง ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการผลิตต่ำและไม่มีความสามารถในการแข่งขันได้รับผลกระทบ อาทิ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งเริ่มก่อตั้ง อาจเสียเปรียบในการแข่งขันกับสิงคโปร์ซึ่งประกอบมานานแล้ว นอกจากนี้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ไทยเสียเปรียบด้านวัตถุดิบจะมีปัญหาการแข่งขันกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย รวมทั้งสินค้าสำเร็จรูปที่มีการลดภาษีใน AFTA แล้วแต่เป็นสินค้าที่ต้องอาศัยวัตถุดิบนำเข้าจากนอกอาเซียน ซึ่งไทยมีอัตราภาษีนำเข้าในระดับสูง เช่น วัตถุดิบของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุสำหรับผลิตเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

4.5.2 ผลประโยชน์ในระยะยาว : AFTA จะส่งประโยชน์ต่อประเทศไทยดังนี้

- การลดภาษีของอาเซียนจะทำให้สินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนมีราคาถูกลงและสามารถแข่งขันกับประเทศนอกกลุ่มได้
- การลดภาษีของไทยจะทำให้มีการนำเข้าวัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูปจากอาเซียนในราคาถูกลง ซึ่งจะมีผลต่อการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออก
- ผู้บริโภคสามารถบริโภคสินค้าอุปโภคบริโภคได้ในราคาถูก
- การขยายฐานตลาดจะทำให้อาเซียนเกิดการประหยัดต่อขนาด (Economics of scale) และได้รับประโยชน์จากการได้เปรียบอันเป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ
- การแข่งขันกันภายในอาเซียนจะทำให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพและพัฒนาเทคโนโลยี
- การขยายการนำเข้าและการส่งออกภายในอาเซียน จะทำให้ประเทศไทยลดการพึ่งพาการค้ากับกลุ่มอื่นลดลง

ทั้งนี้ เมื่อมองภาพเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว ไทยและอาเซียนต่างก็จะได้รับประโยชน์จาก AFTA แต่จะมากน้อยกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของภาครัฐและภาคเอกชน ในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ นับแต่มีการก่อตั้ง AFTA เป็นต้นมา การค้าระหว่างไทยและอาเซียนขยายตัว ขึ้นมากและมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4.6 ผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

ต่ออุตสาหกรรมที่ทำการศึกษา

4.6.1 อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ

อุตสาหกรรมกระดาษมีวิวัฒนาการมาก่อนอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ การผลิตกระดาษ ในระยะแรกนิยมใช้เยื่อกระดาษที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและเศษกระดาษ ในปี 2516 – 2517 ซึ่ง เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและน้ำมัน ส่งผลให้ราคาเยื่อกระดาษราคาภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น มาก ทำให้ผู้ผลิตกระดาษเริ่มผลิตเยื่อกระดาษขึ้นใช้เอง สำหรับการผลิตเยื่อกระดาษเพื่อจำหน่าย ในประเทศนั้นเริ่มเมื่อปี 2525

ในปัจจุบันปริมาณการผลิตเยื่อกระดาษยังต่ำกว่าปริมาณความต้องการภายในประเทศ และอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษไม่อาจขยายตัวได้ทันต่อความต้องการ จึงต้องมีการนำเข้าเยื่อ กระดาษมาใช้แทน

อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษไทยมีลักษณะของผู้ประกอบการน้อยราย กำลังการผลิตใน ปัจจุบันประมาณ 300,000 ตันเท่านั้น ซึ่งต่ำกว่ากำลังการผลิตเยื่อกระดาษของอินโดนีเซียมาก เพราะประสบปัญหาข้อจำกัดด้านวัตถุดิบ (เนื้อไม้) ข้อจำกัดนี้ทำให้อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ ไทยไม่สามารถขยายตัวได้มากในอนาคต ในขณะเดียวกันไทยก็ขาดแคลนไม้เนื้ออ่อนสำหรับการ ผลิตเยื่อกระดาษประเภทใยยาว ดังนั้นไทยจึงต้องนำเข้าเยื่อกระดาษใยยาวจากต่างประเทศเป็น มูลค่าปีละหลายพันล้านบาท เยื่อกระดาษที่ผลิตในประเทศไทยเป็นเยื่อใยสั้นประเภทเยื่อเคมีแบบ โซดา (Soda Process) หรือซัลเฟต (Sulphate Process)

ปัญหาที่สำคัญที่สุดของอุตสาหกรรมนี้ คือ การขาดแคลนวัตถุดิบ (เนื้อไม้) และปัญหา ปริมาณการใช้น้ำในกระบวนการผลิต ผู้ประกอบการได้พยายามแก้ปัญหาขาดแคลนไม้โดยการ ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลน วัตถุดิบได้มากนัก ผู้วิจัยได้พยายามค้นหาว่าเหตุใดเกษตรกรรายย่อยจึงมิได้เปลี่ยนจากการปลูก พืชชนิดอื่นมาเป็นยูคาลิปตัสการคำนวณหาผลตอบแทนของการปลูกยูคาลิปตัสเปรียบเทียบกับ

การปลูกมันสำปะหลัง พบว่าการปลูกยูคาลิปตัสให้ผลตอบแทนต่ำกว่าการปลูกมันสำปะหลังในกรณีเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน แต่การปลูกยูคาลิปตัสให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกมันสำปะหลังในกรณีการปลูกโดยบริษัทขนาดใหญ่ นี่คือเหตุผลที่บริษัทผู้ผลิตเยื่อกระดาษต้องการได้พื้นที่สัมปทานขนาดใหญ่เพื่อปลูกไม้ยูคาลิปตัส แต่รัฐอาจไม่สามารถตอบสนองได้เพราะการปลูกไม้ยูคาลิปตัสเป็นปัญหาได้แย่งทางการเมือง นอกจากนั้นอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษต้องใช้ปริมาณน้ำมาก (การผลิตเยื่อกระดาษประเภทกึ่งเคมี 1 ตัน ต้องใช้น้ำประมาณ 40 – 60 ลูกบาศก์เมตร) อีกทั้งยังมีปัญหาน้ำเสียจำนวนมาก จนทำให้เกิดแรงต่อต้านทางการเมืองเป็นประจำ

สำหรับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) คาดว่าจะไม่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเยื่อกระดาษไทยมากนัก เพราะภาชีนำเข้าเยื่อกระดาษน้ำต่ำอยู่แล้ว (5% สำหรับการนำเข้าจากประเทศในกลุ่มอาเซียน และ 10% สำหรับการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน) รวมทั้งการค้าเยื่อกระดาษระหว่างไทยกับกลุ่มอาเซียนนั้นมีมูลค่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับมูลค่านำเข้าเยื่อกระดาษโดยรวมของไทย แต่การจัดตั้ง AFTA อาจจะมีผลกระทบทางบวกต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษไทย หากรัฐบาลลดภาชีนำเข้าสารเคมีและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเยื่อกระดาษ

4.6.2 อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์

อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในกลุ่มประเทศอาเซียน มีโครงสร้างอุตสาหกรรมที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีลักษณะที่มีการแข่งขันน้อยราย (ยกเว้นประเทศที่ไม่มีการผลิตปูนซีเมนต์ ได้แก่ สิงคโปร์ และบรูไน) มีการควบคุมจากรัฐบาลในด้านต่าง ๆ รวมทั้งกำลังการผลิต และการคุ้มครองอุตสาหกรรมจากภาชีนำเข้า แต่การคุ้มครองจะลดลงในบางครั้ง หากมีการขาดแคลนปูนซีเมนต์ในประเทศ และต้องนำเข้า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน รองลงมา ได้แก่ อินโดนีเซีย การค้าอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในกลุ่มประเทศอาเซียนมีไม่มากนัก ยกเว้นระหว่างประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน การรวมกลุ่มเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน จะไม่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของประเทศไทย แต่จะช่วยให้การนำเข้าและส่งออกซีเมนต์เม็ด และปูนซีเมนต์ ทำได้ง่ายขึ้น ในกรณีปูนซีเมนต์ขาดแคลนหรือล้นตลาด

อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของไทยได้เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2456 โดยที่มีบริษัทแรกคือ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และเพื่อให้มีอุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลมาโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อ

ลักษณะโครงสร้างและการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง

ประเภทปูนซีเมนต์ แบ่งเป็น

1. ปูนซีเมนต์พอร์ตแลนด์ (Portland Cement)

ประเภทที่ 1 ใช้ในอุตสาหกรรมการก่อสร้างมากที่สุด

ประเภทที่ 2 ใช้ในงานคอนกรีตที่มีเนื้อหนามาก ๆ หรืองานคอนกรีตในบริเวณที่มีซัลเฟตมาก ๆ

ประเภทที่ 3 ใช้ในงานคอนกรีตอัดแรงทุกชนิดที่ต้องการให้รับน้ำหนักได้เร็วและถอดแบบได้เร็ว

ประเภทที่ 4 ใช้ในงานก่อสร้างคอนกรีตหนา เช่น งานรากฐานขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นปูนซีเมนต์ที่คลายความร้อนต่ำที่สุด แต่เป็นชนิดที่ยังไม่มีการผลิตในประเทศไทย

ประเภทที่ 5 เหมาะสำหรับงานก่อสร้างในทะเล ริมทะเล หรือบนดินเค็ม

2. ปูนซีเมนต์ผสม (Mixed Cement)

เป็นปูนซีเมนต์ที่ผสมจากวัสดุเฉื่อย เช่น ทราย หรือหินปูนบดละเอียด เพื่อให้ปูนซีเมนต์มีแรงอัดต่ำ เหมาะสำหรับงานก่อสร้างอาคารทั่ว ๆ ไป ที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมาก เช่น งานหล่อภาชนะคอนกรีต งานหล่อท่อ งานเทพื้น และยังใช้เป็นปูนก่อ และปูนฉาบได้ด้วย

3. ปูนซีเมนต์ขาว (White Portland Cement)

ใช้สำหรับงานก่อสร้างตกแต่งอาคารผนังทั้งภายในและภายนอกอาคาร

การค้าปูนซีเมนต์ในกลุ่มอาเซียน มีประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่นำเข้ารายใหญ่ที่สุดในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้เพราะสิงคโปร์เป็นประเทศที่ไม่มีอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ประเทศนำเข้าที่สำคัญรองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ส่วนประเทศไทย และประเทศอินโดนีเซียนั้น มีการนำเข้าบ้างเป็นครั้งคราว

สำหรับประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศอินโดนีเซียนั้นเป็นตลาดนอกกลุ่มอาเซียน ประเทศมาเลเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการส่งออกในกลุ่มประเทศอาเซียนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการส่งออกไปยังประเทศสิงคโปร์ซึ่งอยู่ใกล้กัน

สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์มีความคิดเห็นว่า “การค้าโดยทั่วไปของกลุ่มอาเซียนจะเกิดขึ้นในกรณีที่ประเทศผู้ส่งออก มีปูนซีเมนต์เกินความต้องการในประเทศ ซึ่งในช่วงที่

ผ่านมามีบางประเทศซึ่งไม่มีโรงงานผลิตปูนซีเมนต์เป็นของตนเอง ต้องนำเข้าโดยตลอด ได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซียตะวันออก ซึ่งประเทศสิงคโปร์จะนำเข้าจากประเทศอินโดนีเซีย, มาเลเซีย (ซึ่งทางบริษัทในสิงคโปร์มีบริษัทแม่อยู่ในประเทศดังกล่าว) ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้ ส่วนมาเลเซีย ตะวันออกนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเป็นหลัก”

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การค้าซีเมนต์ในระหว่างกลุ่มอาเซียนมีไม่มากนัก ก็เพราะปูนซีเมนต์เป็น สินค้าที่ถูกควบคุมทางด้านการผลิตและได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลของประเทศในกลุ่มสมาชิก แต่ละประเทศ เช่น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ บางประเทศเก็บภาษีขาเข้าในอัตราสูง เช่น ไทย อัตราภาษีขาเข้าปกติอยู่ในระดับ 30% มาเลเซีย อัตราภาษีขาเข้าปกติอยู่ในระดับ 50% ฟิลิปปินส์ก็มีอัตราภาษีขาเข้าอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ดังนั้นในภาวะปกติที่ไม่มีปัญหาการขาดแคลน ปูนซีเมนต์การค้าระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนจะไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าหากเกิดภาวะขาดแคลนใน บางประเทศ รัฐบาลจะลดอัตราภาษีขาเข้าลงมาชั่วคราวเพื่อให้มีการนำปูนเข้ามาแก้ไขภาวะขาด แคลน ดังนั้น แต่ละประเทศในกลุ่มนี้จะมีการส่งออกนำเข้าหรือไม่ ขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตและการ บริโภคของประเทศที่นำเข้ารวมทั้งภาวะการผลิตและการบริโภคของประเทศที่จะส่งออกได้ เพราะ ถ้าความต้องการบริโภคมีมากก็อาจจะไม่สามารถส่งออกได้

นอกจากนี้แล้วธรรมชาติของการผลิตปูนซีเมนต์ต้องใช้เงินลงทุนสูง เป็นสิ่งที่ทำให้การ เข้ามาแข่งขันทำได้ยาก รวมทั้งธรรมชาติของซีเมนต์ที่เป็น Bulky การขนส่งค่อนข้างยากและ ค่าใช้จ่ายสูงจึงไม่มีการตั้งโรงงานผลิตซีเมนต์เพื่อส่งออกเป็นการเฉพาะ แต่เป็นการผลิตเพื่อตลาด ภายในประเทศและส่วนเกินจึงจะส่งออก บางครั้งทำให้การส่งออกมีราคาต่ำกว่าราคาขายใน ประเทศประมาณร้อยละ 25 – 30 ขึ้นอยู่กับภาวะราคาในตลาดโลก ดังนั้น เราจึงคาดว่าเขตการค้า เสรีอาเซียนจะไม่มีผลกระทบต่อการค้าปูนซีเมนต์ในอาเซียน ยกเว้นในภาวะขาดแคลนหรือล้น ตลาด การนำเข้าและส่งออกจะสะดวกขึ้น

ความสามารถในการแข่งขันในการผลิตปูนซีเมนต์ของประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น สามารถที่จะวัดได้ โดยใช้ตัวประกอบหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องชี้ได้ คือ ราคาหน้าโรงงาน (Ex – factory Price) ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการผลิตปูนซีเมนต์ในกลุ่มนั้นมีความคล้ายคลึงกันมากตั้งแต่การใช้ เทคโนโลยี โครงสร้างตลาด การผลิต ตลอดจนนโยบายของรัฐ ถึงแม้ว่าราคาหน้าโรงงาน อาจจะไม่ สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงนัก ทั้งนี้เพราะราคานี้จะรวมถึงต้นทุนการผลิตกับอัตรากำไรและราคาที่ โรงงานสามารถตั้งให้สูงกว่าควรจะเป็นได้ และในบางประเทศ เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ราคา ปูนซีเมนต์ถูกควบคุมโดยรัฐบาลทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างการผลิตที่มีผู้แข่งขันน้อยราย ซึ่งโครงสร้าง ของอุตสาหกรรมนี้ของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียน มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ มีผู้แข่งขันน้อย

ราย (Oligopoly) ประเทศไทยมีผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีส่วนแบ่งตลาดกว่าครึ่ง (บริษัทปูนซีเมนต์ไทย : SCG) ที่เหลือเป็นรายย่อย ๆ ประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซียก็เช่นเดียวกัน ซึ่งการเข้ามาแข่งขันในการผลิตยังถูกจำกัดโดยนโยบายของรัฐบาล ถึงแม้จะมีการเปิดให้มีบริษัทใหม่ ๆ เข้ามาแข่งขันบ้างในบางครั้ง นอกจากนี้แล้วเวลาปูนซีเมนต์ขาดแคลนก็จะมีมาตรการคุมครองลงเป็นครั้งคราว คล้ายคลึงกันทุกประเทศ

การพิจารณาว่าจะมี Trade Creation เกิดขึ้นหรือไม่นั้นยังต้องขึ้นกับอัตราค่าขนส่งด้วย ซึ่งหากไทยจะส่งปูนซีเมนต์ไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ถ้ารวมค่า Freight แล้วราคาใกล้เคียงกับราคาในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งคงจะไม่มีใครมีความจำเป็นใด ๆ ที่ประเทศฟิลิปปินส์จะต้องนำเข้าจากไทย เพราะราคาไม่จูงใจนักและยังต้องรวมราคาค่าขนส่งอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจจะไม่คุ้มและสำหรับโอกาสที่จะส่งออกไปประเทศมาเลเซียนั้นคงจะเปิดกว้างขึ้นได้ การศึกษาของประเทศมาเลเซียพบว่า อุตสาหกรรมนี้ในประเทศมาเลเซียอาจจะประสบกับการแข่งขันจากประเทศต่าง ๆ และเสียเปรียบในการแข่งขันเพราะมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศไทยและอินโดนีเซีย สำหรับตลาดในประเทศสิงคโปร์นั้นคงจะไม่มีผลกระทบอะไรเพราะเป็นตลาดที่เปิดอยู่แล้ว

กล่าวโดยสรุป ประการแรกการรวมเขตการค้าเสรีอาเซียน คงจะไม่มีผลกระทบกับอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของไทยมากนัก เพราะไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ และคงยังไม่มีประเทศใดมีกำลังการผลิตที่จะส่งออกไปประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนมากนัก ถึงแม้ว่าไทยอาจจะเสียเปรียบประเทศอินโดนีเซียอยู่บ้างในเรื่องของต้นทุนพลังงาน แต่ในการปรับโครงสร้างภาษีของไทยก็จะทำให้ถ่านหินและวัตถุดิบมีภาษีขาเข้าลดลงเหลือ 0% ซึ่งก็จะทำให้ไทยไม่เสียเปรียบต่อไป

ประการที่สอง การค้าปูนซีเมนต์ในกลุ่มอาเซียนน่าจะเป็นไปในลักษณะเดิม ทั้งนี้เพราะการที่จะมีการค้าเพิ่มขึ้นจะต้องเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ *ประการแรก* ประเทศที่มีศักยภาพในการส่งออกจะต้องมีผลผลิตส่วนเกินที่จะส่งออก *ประการที่สอง* จะต้องมีการเปิดประเทศที่มีความต้องการนำเข้าเพราะเกิดภาวะการขาดแคลนในประเทศ และ*ประการที่สาม* ค่าขนส่งจะต้องไม่ทำให้ราคานำเข้าปูนซีเมนต์สูงเกินกว่าราคาในประเทศมากจนเกินไป แต่อย่างไรก็ตามการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนจะช่วยให้ไทย และประเทศสมาชิกอื่น ๆ สามารถนำเข้าหรือส่งออกปูนซีเมนต์เม็ดและปูนซีเมนต์ได้ง่ายขึ้นในยามที่เกิดภาวะขาดแคลนหรือล้นตลาด

4.6.3 อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์หวาย

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์หวายได้พัฒนาจากการผลิตในรูปหัตถกรรมพื้นบ้านมาเป็นการผลิตในรูปโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งนำเครื่องจักรเข้ามาช่วยในบางขั้นตอนของการผลิต โดยใช้

หวายที่มีอยู่ทั่วไปตามป่าในจังหวัดทางภาคใต้และภาคเหนือเป็นวัตถุดิบสำคัญ แต่วัตถุดิบหวายจากป่าภายในประเทศมีปริมาณลดลงตามลำดับ จึงต้องนำเข้าหวายจากต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ พม่า เวียดนาม ฮองกง ลาว และอินโดนีเซีย เป็นต้น เป็นปริมาณปีละกว่า 10,000 ตัน แต่แนวโน้มของการนำเข้าหวายได้ลดลงตามลำดับเช่นกัน ทั้งนี้เพราะประเทศผู้ส่งออกหวายได้ประกาศห้ามส่งออกหวายดิบ เพื่อสงวนไว้เป็นวัตถุดิบภายในประเทศ หรือต้องแปรรูปก่อนส่งออกเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบหวายขึ้นภายในประเทศ

เฟอร์นิเจอร์หวายที่ผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศส่วนใหญ่มีคุณภาพปานกลาง และราคาค่อนข้างถูกเมื่อเปรียบเทียบกับเฟอร์นิเจอร์หวายที่ส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ยังมีเฟอร์นิเจอร์หวายที่ใช้ภายในประเทศอีกจำนวนหนึ่งได้จากการนำเข้า แต่มีมูลค่าไม่สูงมากนัก

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบก่อกำเนิดจากการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์หวายแล้วจะพบว่า เนื่องจากหวายดิบเป็นสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าที่อยู่นอกเหนือข้อตกลงฯ การห้ามส่งออกหวายดิบของประเทศกลุ่มอาเซียนจึงสามารถใช้บังคับต่อไปได้อีก แต่ถ้าหากรัฐบาลไทยลดภาษีนำเข้าหวายเส้นจากร้อยละ 2 เหลือร้อยละ 0 แล้ว จะทำให้ต้นทุนการผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายลดลงร้อยละ 1 ส่วนสภาพการค้าภายในประเทศจะไม่ถูกกระทบ ทั้งนี้เพราะการสั่งซื้อเฟอร์นิเจอร์หวายที่ผลิตจากโรงงานภายในประเทศจะได้รับบริการหลังการขาย และเฟอร์นิเจอร์หวายที่ผลิตจากโรงงานขนาดใหญ่มีคุณภาพดี ส่วนตลาดระดับกลางและระดับล่างจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ที่ผลิตจากอุตสาหกรรมครัวเรือนซึ่งมีราคาถูก สำหรับการส่งออกไปยังประเทศกลุ่มอาเซียน จะเผชิญกับอุปสรรคของการขายแข่งขัน ทั้งนี้เนื่องจากประเทศในภูมิภาคนี้ต่างมีวัตถุดิบหวายอยู่ภายในประเทศ และมีความสามารถในการผลิต ตลอดจนเฟอร์นิเจอร์หวายที่จำหน่ายในคุณภาพเดียวกันมีราคาถูกกว่าไทยอีกด้วย

ทางด้านความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่มอาเซียนแล้ว พบว่าข้อได้เปรียบของไทยได้แก่ (1) ไทยได้พัฒนาอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์หวายก่อนอินโดนีเซีย จึงมีความเชี่ยวชาญในการผลิตมากกว่า และผลิตเฟอร์นิเจอร์หวายที่มีคุณภาพ รวมทั้งได้พัฒนารูปแบบให้แลดูสวยงามอยู่เป็นประจำ จึงสามารถส่งจำหน่ายตลาดยุโรปตั้งแต่ระดับกลางถึงระดับบน (2) ผู้ผลิตของไทยสามารถส่งมอบผลิตภัณฑ์ได้ตรงตามกำหนดเวลา และให้บริการแก่ลูกค้าต่างประเทศดีกว่าอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศคู่แข่งที่สำคัญ จึงสามารถสร้างความเชื่อถือทางการค้าแก่ลูกค้าต่างประเทศ ส่วนทางข้อเสียเปรียบได้แก่ (1) กฎหมายไทยบัญญัติให้หวายเป็นของป่าหวงห้าม การนำหวายออกจากป่าจะต้องขออนุญาตต่อทางราชการเสียก่อน ซึ่งมีขั้นตอนที่

สลับซับซ้อน ส่วนหาวยที่นำเข้าจากต่างประเทศ จะต้องมีการ Certificate of Origin (C/O) อันเป็นการเพิ่มขึ้นตอนของการนำเข้าโดยไม่จำเป็น และส่งผลให้ต้นทุนการนำเข้าหาวยเส้นสูงขึ้น (2) รัฐบาลของฟิลิปปินส์โดยความร่วมมือของสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งศูนย์ออกแบบเฟอร์นิเจอร์ให้ตรงกับความต้องการในสหรัฐอเมริกา จึงทำให้เฟอร์นิเจอร์หาวยของฟิลิปปินส์สามารถครองตลาดตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน (3) อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีวัตถุดิบหาวยมากที่สุด ได้ปลูกสวนป่าหาวยที่มีคุณภาพดีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีค่าจ้างแรงงานต่ำ ทั้งยังเป็นการผลิตแบบ Mass Production จึงสามารถรับคำสั่งซื้อได้ครั้งละมาก ๆ และครองตลาดสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ระดับกลางถึงระดับล่าง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการอินโดนีเซียยังสามารถกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำ

อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันในตลาดโลก จึงควรร่วมมือกันเพื่อขจัดอุปสรรคกีดขวางให้หมดสิ้นไป โดยมาตรการที่สำคัญได้แก่ (1) ทั้งภาครัฐและเอกชนควรทำการปลูกสวนป่าหาวยกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะภาครัฐควรให้การส่งเสริมการปลูกสวนป่าหาวยด้วยการลดข้อจำกัดต่าง ๆ (2) ควรศึกษาธรรมเนียมของผู้ซื้อ แล้วทำการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น โดยเฉพาะการลดงานसानให้น้อยลง เพื่อลดต้นทุนทางด้านแรงงาน (3) ควรให้ฝึกอบรมแรงงานให้มีฝีมือทางด้านการสานกันอย่างจริงจัง (4) ควรขยายไปสู่ตลาดใหม่ ๆ เพราะตลาดหลักในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก (5) กรณีของโครงการขยายงาน ควรพิจารณาเลือกที่ตั้งโรงงานในส่วนภูมิภาคที่อยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบและมีค่าจ้างแรงงานต่ำ เพื่อลดต้นทุนการผลิต (6) ผู้ผลิตในฟิลิปปินส์เห็นว่า ควรร่วมทุนด้วยการผสมผสานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ของแต่ละประเทศ